

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών:

Εγκληματολογικές και Ποινικές προσεγγίσεις της διαφθοράς, του οικονομικού και του οργανωμένου εγκλήματος.

Διπλωματική Εργασία

Διαφθορά στα Σώματα Ασφαλείας και το οργανωμένο έγκλημα. Ο ρόλος της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας

Χρήστος Δ. Μπότος

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Σοφία Βιδάλη

Κίεβο, Ιανουάριος 2023

© Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2023

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή/της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο/η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του/της συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του/της συγγραφέα/δημιουργού. Ο/Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Διπλωματική Εργασία

Διαφθορά στα Σώματα Ασφαλείας και το οργανωμένο έγκλημα. Ο ρόλος της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας

Χρήστος Δ. Μπότος

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Σοφία Βιδάλη

Μέλος Σ.Ε.Π. Ε.Α.Π.

Συν-Επιβλέπων Καθηγήτρια

Ειρήνη Σταμούλη

Μέλος Σ.Ε.Π. Ε.Α.Π.

Κίεβο, Ιανουάριος 2023

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο αναπτύσσεται μέσα σε μια κοινωνία. Η Ελλάδα άρχισε να ασχολείται με το φαινόμενο αυτό στις αρχές τις δεκαετίας του '90 όπου και παρατηρήθηκε μεγάλη αύξηση των περιστατικών που αφορούσαν οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα. Η αύξηση της δραστηριότητας του οργανωμένου εγκλήματος στην χώρα μας οδήγησε και στην αύξηση του φαινομένου της διαφθοράς. Η διαφθορά, η οποία ως έννοια είναι γνωστή από τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες, συνήθως αντιμετωπιζόταν ως ένα μεμονωμένο φαινόμενο. Εάν και η διαφθορά έχει βρεθεί στο επίκεντρο της συζήτησης για πολλά έτη από πολιτικές κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς, ωστόσο δεν μπόρεσε να αποδοθεί ένας κοινός αποδεκτός ορισμός για αυτή. Η διαφθορά αναφέρεται σε ένα ευρύ κατάλογο πράξεων που τυποποιούνται στον ποινικό κώδικα όπως η δωροδοκία, δωροληψία, κατάχρηση εξουσίας κ.α. Η εξάπλωση του φαινομένου της διαφθοράς απειλεί όλες τις δημόσιες υπηρεσίες, τους πολιτικούς ακόμη και το δικαστικό σώμα. Η επέκταση του φαινομένου αυτού στα σώματα ασφαλείας, τα οποία ως φορέας έχουν ως βασικό τους καθήκον την προστασία των δικαιωμάτων του κοινωνικού συνόλου, προκαλεί ισχυρές ρωγμές στην εμπιστοσύνη των πολιτών στο κράτος, απειλώντας ακόμα και το δημοκρατικό μας πολίτευμα. Η αστυνομική διαφθορά είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστεί και ως εκ τούτου να αντιμετωπιστεί. Εμφανίζεται κυρίως με την μορφή μικρών αλληλοεξυπηρετήσεων ή ανταλλαγμάτων, είτε με την συμμετοχή με εγκληματικά δίκτυα. Ανάμεσα στους παράγοντες που την προκαλούν και επηρεάζουν την ανάπτυξη της, ξεχωρίζει η κουλτούρα αλληλοκάλυψης των αστυνομικών που δημιουργείται μέσα στις υπηρεσίες. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύεται ο οργανωσιακός χαρακτήρας του φαινομένου. Στην Ελλάδα αρμόδια υπηρεσία για την καταπολέμηση της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας είναι η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας. Από τις ετήσιες εκθέσεις προκύπτουν τα δεδομένα για την διαφθορά στους κόλπους των σωμάτων ασφαλείας. Επίσης στις εκθέσεις τα δεδομένα είναι ελλιπή και φαίνεται να υποβαθμίζεται ο οργανωσιακός χαρακτήρας του φαινομένου.

Λέξεις - Κλειδιά

Οργανωμένο έγκλημα, διαφθορά, σώματα ασφαλείας, Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΜΕΡΟΣ Α - ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ	
1 Εισαγωγικά στοιχεία.....	8
2 Εγκληματολογικές θεωρίες για το Οργανωμένο Έγκλημα.....	8
2.1 Η θεωρία της συνομοσίας.....	8
2.2 Η συμβιωτική σχέση νομιμότητας - παρανομίας.....	9
2.3 Τα εγκληματικά δίκτυα.....	10
3 Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα.....	11
3.1 Ιστορική αναδρομή.....	11
3.2 Το Ληστρικό φαινόμενο.....	12
3.3 Το οργανωμένο Έγκλημα κατά τις δεκαετίες του '80 και '90.....	12
4 Ποινική τυποποίηση του Οργανωμένου Εγκλήματος.....	13
4.1 Η σύμβαση του ΟΗΕ στο Παλέρμιο.....	13
4.2 Ελληνική νομοθεσία, Άρθρο 187 Π.Κ.....	14
ΜΕΡΟΣ Β - Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ	
1 Εισαγωγικά περί διαφθοράς.....	15
2 Διεθνής οργανισμοί για την Διαφθορά.....	17
3 Η Διαφθορά στην Ελλάδα.....	18
4 Συμβιωτική σχέση Ο.Ε. και Διαφθοράς.....	19
ΜΕΡΟΣ Γ - ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	
1 Ο ρόλος της Αστυνομίας.....	20
2 Παράγοντες ανάπτυξης διαφθοράς.....	22
2.1 Οργανωσιακοί παράγοντες.....	22
2.2 Κοινωνικοί παράγοντες.....	24
2.3 Δομικοί παράγοντες.....	25
3 Μορφές Διαφθοράς.....	26

3.1 Με βάση το προφίλ του δράστη.....	26
3.2 Με βάση την πράξη διαφθοράς.....	27
4 Συνέπειες της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας.....	27
5 Καταπολέμηση της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας.....	28

ΜΕΡΟΣ Δ - Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

1 Ίδρυση και αποστολή.....	30
2 Στελέχωση της Υ.Ε.Υ.Σ.Α.....	31
3 Λειτουργία της Υπηρεσίας.....	33
4 Ανάλυση των απολογιστικών εκθέσεων της υπηρεσίας.....	34
5 Μελέτη περίπτωσης.....	41
6 Απολογισμός για την Υ.Ε.Υ.Σ.Α.	44
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	45
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	46

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αντιμετώπιση του φαινομένου της διαφθοράς όταν αυτή εμφανίζεται σε θεσμούς του κράτους αποτελεί βασικό πυλώνα για την εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την διατήρηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στο κράτος και τους θεσμούς¹. Η διαφθορά εμφανίζεται σε όλους τους θεσμούς του κράτους, ωστόσο η εξάπλωση της στα σώματα ασφαλείας είναι κάτι αναμενόμενο λόγω της φύσης του επαγγέλματος, των αρμοδιοτήτων του προσωπικού της και τις προκλήσεις της καθημερινότητας².

Η διαφθορά στα Σώματα Ασφαλείας εκδηλώνεται μέσα από πολλές μορφές. Οι πιο συνηθισμένες μορφές είναι οι μικρό-εξυπηρετήσεις γραφειοκρατικού χαρακτήρα και στην συνέχεια οδηγούνται σε πιο σοβαρές μορφές, όπως η συμμετοχή σε εγκληματικές οργανώσεις. Σε πιο σπάνιες περιπτώσεις, σε χώρες με ασταθής πολιτικές κυβερνήσεις, η αστυνομία μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο της κυβέρνησης για την δίωξη των πολιτικών της αντιπάλων³.

Βασικό χαρακτηριστικό της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας είναι η μη εύκολη θέαση της. Αυτό συμβαίνει διότι τα πρόσωπα που αντιλαμβάνονται περιστατικά διαφθοράς είναι είτε πολίτες οι οποίοι συμμετέχουν με κάποιο τρόπο, είτε στελέχη της αστυνομίας, είτε άλλοι φορείς και ως εκ τούτου η αποκάλυψη των συγκεκριμένων πράξεων είναι αρκετά δύσκολη. Από την σκοπιά της Αστυνομίας παρατηρείται σπάνια η καταγγελία ενός αστυνομικού για διεφθαρμένο συνάδελφο του. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω της κουλτούρας που καλλιεργείται και έχει παγιωθεί στους κόλπους της Αστυνομίας.

Στα πλαίσια της παρούσης εργασίας θα μελετηθεί το φαινόμενο της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας και η συμβιωτική του σχέση με το οργανωμένο έγκλημα. Συγκεκριμένα στο πρώτο μέρος θα γίνει μια αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα. Αρχικά θα γίνει μια αναφορά στις βασικές θεωρίες, έπειτα μια ιστορική αναδρομή του φαινομένου στην Ελλάδα και κλείνοντας θα αναφερθούμε στην ποινική τυποποίηση του. Στο δεύτερο μέρος θα γίνει μια εισαγωγή στην διαφθορά και στην προσπάθεια των διεθνών οργανισμών για την καταπολέμηση της. Στην συνέχεια θ γίνει μια αναφορά για την διαφθορά στην Ελλάδα και θα κλείσουμε με την ανάδειξη της συμβιωτικής σχέσης διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος. Στο τρίτο μέρος θα γίνει εκτενή αναφορά για την διαφθορά στα σώματα ασφαλείας. Αρχικά θα γίνει αναφορά στον ρόλο της Αστυνομίας. Έπειτα θα αναφερθούμε στους παράγοντες, τις μορφές εκδήλωσης και τις συνέπειες τις διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας. Κλείνοντας θα αναφέρουμε τους τρόπους καταπολέμησης της διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας. Στο τέταρτο μέρος θα γίνει αναφορά στη Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας και κυρίως στην αποστολή της και στον τρόπο λειτουργία της. Επίσης θα επιχειρηθεί η ανάδειξη μέσα από τις ετήσιες απολογιστικές της εκθέσεις το ποσοστό εξάπλωσης της διαφθοράς στην ΕΛ.ΑΣ. Έπειτα θα γίνει η ανάδειξη μιας υπόθεσης συμβιωτικής σχέσης οργανωμένου εγκλήματος και διαφθοράς. Στο τέλος θα γίνει μια κριτική με βάση των στοιχείων που θα έχουν συγκεντρωθεί στην αποτελεσματικότητα της Υ.Ε.Υ.Σ.Α. Η εργασία ολοκληρώνεται με τον επίλογο, όπου περιλαμβάνονται και οι τελικές σκέψεις του γράφοντος.

¹ O.H.E. (2011). Handbook on police accountability, oversight and integrity. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime. σελ. 5

² Šumi,R., Laličić, L. (2015). Risk analysis of corruption within law enforcement. σελ. 9

³ Šumi,R., Laličić, L. (2015). ό.π. σελ. 10

ΜΕΡΟΣ Α - Το Οργανωμένο έγκλημα

1. Εισαγωγικά στοιχεία

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια μεγάλη εξάπλωση του Οργανωμένου Εγκλήματος τόσο στον Ευρωπαϊκό χώρο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η εξάπλωση αυτή έχει αυξήσει την ανησυχία των κρατών για τις συνέπειες που θα έχει αυτό στην εύρυθμη λειτουργία τους. Ως εκ τούτου, υπάρχει πλέον έντονο ενδιαφέρον από τα κράτη για την δημιουργία και την ανάπτυξη πολιτικών αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού. Βασικό ρόλο στην εξάπλωση του Οργανωμένου εγκλήματος διαδραμάτισε η παγκόσμια οικονομία δίνοντας του νέες ευκαιρίες σε δραστηριότητες που μέχρι τότε ήταν δύσκολο να γίνει. Έτσι ακολουθώντας του ίδιους κανόνες της αγοράς με μια νόμιμη επιχείρηση που προσπαθεί να εξαπλωθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι και το οργανωμένο έγκλημα προσπαθεί να αναπτύξει τις παράνομες δραστηριότητες του διεθνώς.

Τι είναι όμως το Οργανωμένο Έγκλημα; Το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί αντικείμενο μελέτης πολλών και διαφορετικών πεδίων χωρίς ωστόσο να υπάρχει ένας κοινός αποδεκτός ορισμός από όλους⁴. Η διεπιστημονικότητα του φαινομένου αυτού σε συνδυασμό με το μεγάλο μέγεθος της βιβλιογραφίας που υπάρχει, αποτελεί και το βασικό πρόβλημα για κάθε μελετητή. Στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία συναντάται πλήθος από βιβλιογραφικές αναφορές που οριοθετούν την έννοια του Οργανωμένου Εγκλήματος. Ο ορισμός όμως του φαινομένου αυτού έχει αποτελέσει σημείο διαφωνίας και έντονου προβληματισμού μεταξύ των ερευνητών. Η δυσκολία απόδοσης ενός ορισμού κοινού αποδεκτού οφείλεται στο γεγονός των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, όπως η οργανωτική του μορφή και τα χαρακτηριστικά των εγκλημάτων που διαπράττει. Η απόδοση ενός ορισμού είναι διαφορετική και πολύ πιο σύνθετη, δίνοντας βάση στην οργάνωση παρά στο αντικείμενο της εγκληματικής δραστηριότητας⁵.

2. Εγκληματολογικές θεωρίες για το Οργανωμένο Έγκλημα

2.1 Η θεωρία της συνομοσίας

Ο Cressey D. ερευνώντας το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος στις ΗΠΑ, διατύπωσε την θεωρία του που είναι γνωστή ως "θεωρία της συνομοσίας. Το 1969 ολοκλήρωσε το έργο του "The theft of a Nation", το οποίο είχε σημαντική επίδραση για την μελέτη του φαινομένου μέχρι και σήμερα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο έργο του έχει ο τρόπος όπου δίνει έμφαση στην ίδια την έννοια της οργάνωσης. Συγκεκριμένα εστιάζει την προσοχή στα χαρακτηριστικά της δομής της ομάδας του

---

⁴ Hirschfeld, K. (2015). "Gangster states: organized crime, kleptocracy and political collapse." σελ. 23

⁵ Σταμούλη Ε., (2015), "Πολιτικές ασφάλειας στην Ελλάδα σε σχέση με το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία και οι συνέπειές τους στην αντεγκληματική πολιτική", σελ. 44

οργανωμένου εγκλήματος καθώς και στις προϋποθέσεις που δημιουργούν κανόνες για την συνέχεια στον χρόνο⁶.

Ο Cressey κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η La Cosa Nostra, είναι μια δομημένη ιεραρχικά οργάνωση που διευθύνει το οργανωμένο έγκλημα στις ΗΠΑ. Η οργάνωση αυτή αποτελείται από Ιταλούς μετανάστες, έχει συγκεκριμένους κανόνες και κώδικες ηθικής και συνδέεται άμεσα με την Ιταλική Mafia⁷. Σύμφωνα με την θεωρία του, το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί εισαγόμενο πρόβλημα, με συγκεκριμένα δομικά χαρακτηριστικά και σταθερές σχέσεις και δεσμούς μεταξύ των μελών του. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά του προσομοιάζουν έναν οργανισμό, όπου διευθύνεται από ανθρώπους, τους οποίους ο νόμος δεν μπορεί να τους ακουμπήσει. Οι ομάδες αυτές έχουν συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας και αποσκοπούν στην δημιουργία μονοπωλίου. Για την επίτευξη των στόχων τους, έρχονται σε επαφές με συγκεκριμένες οικονομικές δομές και δημόσιους υπαλλήλους, τους οποίους διαφθείρουν για να συνεχιστεί απρόσκοπτα η λειτουργία της οργάνωσης. Τέλος, σημαντικό ρόλο παίζει η εθνότητα των μελών των οργανώσεων όσο αφορά την στρατολόγηση νέων μελών σε αυτές⁸.

Ο Cressey με την προσέγγιση του κατάφερε να περιγράψει πλήρως την δομή της οργάνωσης La Cosa Nostra, τους τομείς όπου είχε αναπτύξει την παράνομη δραστηριότητα της, τους δεσμούς αίματος όπου συνδεόταν τα μέλη της καθώς και την ηγεσία της⁹. Όμως δεν κατάφερε να αποδώσει τον τρόπο και τις σχέσεις των μελών της οργάνωσης με τα υπόλοιπα πρόσωπα που συνεργαζόταν, π.χ. διεφθαρμένους δημόσιους υπαλλήλους. Αυτό το κενό που άφησε ο Cressey καλύφθηκε από τον Chambliss και την θεώρηση του για την συμβιωτική σχέση παρανομίας και νομιμότητας.

2.2 Η συμβιωτική σχέση νομιμότητας - παρανομίας

Η συγκεκριμένη θεωρία αναπτύχθηκε από τον William Chambliss. Ο Chambliss αποτελεί ιδιαίτερο κεφάλαιο για την εγκληματολογική επιστήμη, στα έργα του έχει αναπτύξει το ζήτημα της κοινωνικής κατασκευής του νόμου, την σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο έγκλημα και την πολιτική εξουσία και γενικότερα την συμβιωτική σχέση νομιμότητας και παρανομίας.

Το 1978 ολοκλήρωσε το έργο του "On the Take From Pretty Crooks To Presidents" στο οποίο περιγράφει αναλυτικά τον οργανωμένο έγκλημα. Σύμφωνα με αυτόν το οργανωμένο έγκλημα έχει πολλά κοινά στοιχεία με μια επιχειρηματική δραστηριότητα και είναι ένα φαινόμενο το οποίο χρησιμοποιεί σχέσεις και δεσμούς με ιδιοτελείς σκοπούς για να μπορέσει να αναπτυχθεί. Με τον τρόπο αυτό εξυπηρετούνται τα συμφέροντα των πολιτικών και των υψηλών κοινωνικών στρωμάτων, όπου μέσω της διαφθοράς της αμοιβαίας υποστήριξης και των αλληλοεξυπηρετήσεων επιτυγχάνουν τους

⁶ Cressey, D. (2008), "The theft of a Nation", σελ. 162-169

⁷ Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. σελ. 47

⁸ Βιδάλη, Σ. (2017). ό.π. σελ. 48

⁹ Cressey, D. (2008), ό.π.

στόχους τους και δημιουργούν μια συμβιωτική σχέση μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας¹⁰. Για τον ίδιο, το οργανωμένο έγκλημα είναι ένα φαινόμενο πολιτικό, το οποίο χρησιμοποιεί τους διάφορους οικονομικούς θεσμούς για να αναπτυχθεί. Χρησιμοποιεί την διαφθορά ως συνδετικό κρίκο για να μπορέσει να αναπτύξει με την νόμιμη οικονομία και το κράτος μια συμβιωτική σχέση, δημιουργώντας έτσι μια σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ αυτού της πολιτικής εξουσίας. Επίσης επισημαίνεται ότι η κυριότερη μορφή έκφρασης του οργανωμένου εγκλήματος δεν είναι η βία, αλλά η διαφθορά, η οποία αποτελεί και τον συνδετικό κρίκο¹¹.

Επιπλέον, παρέχεται στο οργανωμένο έγκλημα η δυνατότητα της αύξησης των κερδών του, την εξέλιξη των μελών του, την παροχή σημαντικών πληροφοριών καθώς και διαφόρων εξυπηρετήσεων, μέσω της δημιουργίας πελατειακών σχέσεων και της ανάπτυξης συστημάτων πατρωνίας. Όπως γίνεται αντιληπτό, όλα αυτά δεν αποτελούν απλά κάποιες συγκυριακές καταστάσεις, αλλά τον βασικό πυλώνα οργάνωσης των σχέσεων στο καπιταλιστικό σύστημα οικονομίας¹².

2.3 Τα εγκληματικά δίκτυα

Ο V. Ruggiero στην θεώρηση του για το οργανωμένο έγκλημα έχει ως πυρήνα τα εγκληματικά δίκτυα. Σύμφωνα με αυτόν, τα εγκληματικά δίκτυα μπορούν να είναι οικογενειακές επιχειρήσεις, είτε σύμπραξη ομάδων ή μια ομάδα ημιδομημένη. Τα δίκτυα αυτά παρέχουν υπηρεσίες που μοιάζουν με τα περιφερειακά παραρτήματα μιας νόμιμης επιχείρησης¹³. Υπό την μορφή των εγκληματικών δικτύων, το οργανωμένο έγκλημα μπορεί να αξιοποιήσει καλύτερα τις ευκαιρίες που δίνονται για την επέκταση της παράνομης δραστηριότητας του¹⁴.

Στο συγκεκριμένο μοντέλο, τα εγκληματικά δίκτυα διακρίνονται για την προσαρμοστικότητα τους και την ανθεκτικότητα τους. Ψηλά στις προτιμήσεις των εγκληματικών οργανώσεων βρίσκονται οργανώσεις που έχουν ευελιξία στην λήψη αποφάσεων, τα οποία δεν έχουν ιεραρχικές δομές που κατά κόρον αντιπροσώπευε το παραδοσιακό οργανωμένο έγκλημα¹⁵. Το παλιό ιεραρχικό μοντέλο με την ομοιογενή πολιτισμική ομάδα αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη του συγκεκριμένου μοντέλου οργανωμένου εγκλήματος¹⁶. Με τον διαχωρισμό της οργάνωσης σε διάφορους τομείς δραστηριότητας, επιτυγχάνουν να δυσκολεύουν τις δικτυικές αρχές στην έρευνα τους και την εξάρθρωση του συνόλου της οργάνωσης. Η δημιουργία και η ανάπτυξη αυτού του τύπου ομάδας οργανωμένου εγκλήματος,

¹⁰ Chambliss, W. (1978). On the Take: From Petty Crooks to Presidents. σελ.224

¹¹ Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). Λευκά κολλάρα και οικονομικό έγκλημα, Δίκαιο και Οικονομία σελ.129

¹² Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. σελ. 156

¹³ Βιδάλη, Σ. (2017). ό.π. σελ. 151

¹⁴ Ruggiero, V. (2012). Introduction: the organization of crime, σελ.09

¹⁵ Ruggiero, V. (2012). ό.π., σελ.10

¹⁶ Morselli C., (2009), Inside Criminal Networks, Springer, σελ. 63-64

είναι αποτέλεσμα της ζύμωσης του οργανωμένου εγκλήματος και των εγκληματιών του λευκού κολάρου¹⁷.

Με την είσοδο του οργανωμένου εγκλήματος στην νόμιμη οικονομία, η άσκηση βίας που χρησιμοποιούσε για να εδραιωθεί στα πρώτα στάδια, πλέον δεν θα του είναι χρήσιμη. Στο επίπεδο αυτό είναι προτιμότερο για το οργανωμένο έγκλημα να αναπτύξει σχέσεις συνεργασίας με την οικονομική και πολιτική ελίτ, από τις συνεχείς συγκρούσεις. Παράδειγμα μιας τέτοιας περίπτωσης συναντάται στο έργο του Ruggiero, όπου αναφέρει ότι ο Meyer Lansky, πλήρωσε τους φόρους που αναλογούσαν, απέφυγε την χρήση βίας αφού οι δραστηριότητες του ήταν κερδοφόρες και δεν έκανε χρήση ξανά παράνομων μεθόδων¹⁸.

Επίσης μεγάλη συμβολή έχει με το έργο του ο Ruggiero, στην αποσαφήνιση των διαδικασιών που ακολουθούνται από τα εγκληματικά δίκτυα για να επηρεάσουν την εξέλιξη των μελών τους, να δημιουργούν ηγετικές ικανότητες καθώς και να προσαρμόζονται στις συχνά μεταβαλλόμενες διατάξεις του νόμου και τις ανάγκες της αγοράς. Τα δίκτυα αυτά χρησιμοποιούν τις βρώμικες οικονομίες για την επίτευξη των στόχων τους, στις οποίες το παραδοσιακό οργανωμένο έγκλημα αλληλεπικαλύπτεται με τα εγκλήματα του λευκού κολάρου¹⁹.

3. Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα

3.1 Ιστορική αναδρομή

Η Ελλάδα, όπως και η πλειοψηφία των κρατών, πλην της Ιταλίας και των ΗΠΑ, θεωρούσαν ότι το Οργανωμένο Έγκλημα δεν αποτελεί εσωτερικό τους πρόβλημα²⁰. Μόλις στις αρχές του 1990, αρχίσαμε να ασχολούμαστε με το οργανωμένο έγκλημα με την μορφή που γνωρίζουμε έως τώρα. Η είσοδος παράνομων μεταναστών, δημιούργησε ένα μεγάλο ενδιαφέρον και προκάλεσε μια αντίδραση που στο αποκορύφωμα της σύνδεσε την αύξηση της εγκληματικότητας στην χώρα με την αύξηση των μεταναστών²¹. Αυτό συναντάται ακόμα και στις ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας την περίοδο 1995 έως 1999, όπου γίνεται λόγος για "εθνικές εγκληματικές οργανώσεις". Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν να δημιουργηθεί εσφαλμένα η αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα είναι ένα εισαγόμενο πρόβλημα στην Ελλάδα από τους μετανάστες²². Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό ο διάλογος που

¹⁷ Ruggiero, V. (2012). ό.π., σελ.10

¹⁸ Ruggiero, V. (2012). ό.π., σελ.09-10

¹⁹ Ruggiero, V. (2012). ό.π., σελ. 10

²⁰ Paoli, L., & Vander Beken, T. (2014). Organized Crime. A Contested Concept.σελ. 15

²¹ Καρύδης, Β. (2010). Όψεις κοινωνικού ελέγχου στην Ελλάδα: Ηθικοί πανικοί, Ποινική Δικαιοσύνη, σελ. 54

²² Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα.σελ. 221

ξεκίνησε για το οργανωμένο έγκλημα στην χώρα μας, άρχισε από λάθος βάση αφού θεωρούσε ότι το φαινόμενο αυτό αφορά μόνο συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες²³.

Η πρώτη φορά που διακρίνεται μια αλλαγή στο τρόπο που αντιμετωπίζεται το φαινόμενο αυτό στην Ελλάδα, εντοπίζεται κυρίως στα τέλη της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα. Η αντίληψη ότι το οργανωμένο έγκλημα είναι εισαγόμενο πρόβλημα από τους μετανάστες εξασθενεί. Το γεγονός αυτό εντοπίζεται και στις ετήσιες εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για το οργανωμένο έγκλημα την περίοδο 2011 έως το 2017, όπου όπως επισημαίνεται συμμετοχή στις εγκληματικές οργανώσεις έχουν και Έλληνες πολίτες οι οποίοι αποτελούν και την πλειοψηφία. Κύριο αντικείμενο δραστηριότητας των εγκληματικών οργανώσεων που αποτελούνται από Έλληνες αποτελεί η καλλιέργεια κάνναβης και βασικό τους χαρακτηριστικό είναι οι οικογενειακοί δεσμοί που τους συνδέουν²⁴.

3.2 Το Ληστρικό φαινόμενο

Η εμφάνιση του ληστρικού φαινομένου αποτελεί την πρώτη οργανωμένη μορφή εγκλήματος στην Ελλάδα. Η συνεχόμενη αύξηση του φαινομένου αυτού ήταν ένα αποτέλεσμα από τις υπάρχουσες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες αλλά και από την προσπάθεια της πολιτικής εξουσίας να αλλάξει το μοντέλο της νομαδικής κτηνοτροφίας²⁵.

Οι συγκεκριμένες ομάδες απαρτιζόταν κυρίως από νέους άνδρες και είχαν κάποια κοινά χαρακτηριστικά με την δομή της Ιταλικής μαφίας. Τα μέλη των ομάδων αυτών είχαν κοινή καταγωγή, δημιουργούσαν οικογενειακές σχέσεις, παρείχαν εργασία και προστασία και τέλος είχαν επαφές με το κράτος²⁶. Όμως οι ομάδες αυτές παρουσίαζαν μια βασική διαφορά με την ιταλική μαφία. Δεν αποτελούσαν υποκατάστατο της αδυναμίας άσκησης εξουσίας του κράτους. Αντιθέτως δημιουργώντας έναν κύκλο από πελατειακές σχέσεις με το κράτος, κατάφεραν να συμβιώσουν και μέσω των κομματικών μηχανισμών να λειτουργούν παράλληλα²⁷.

Κλείνοντας, οι λόγοι που δεν εμφανίστηκαν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος, όπως σε άλλα κράτη, ήταν η οικονομία της χώρας που ήταν αγροτοποιημένη, οι πελατειακές σχέσεις που είχαν αναπτυχθεί και έντονη δραστηριότητα των συνδικαλιστικών ομάδων. Ως εκ τούτου η ανάγκη των μελών εγκληματικών οργανώσεων καλύφθηκαν από τα παραπάνω και έτσι δεν διαφοροποιήθηκαν από τις οργανώσεις με την δομή της μαφίας²⁸.

---

²³ Αντωνόπουλος, Α. Γ. & Παπανικολάου, Γ. (2016). «Καπιταλισμός Χωρίς Άδεια: η ελληνική περίπτωση». σελ. 955

²⁴ Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. σελ. 223

²⁵ Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. σελ. 312

²⁶ Ριζάβα, Φ. (2012). Οργανωμένο έγκλημα θεωρητική προσέγγιση κατ' άρθρον ερμηνεία νομολογιακή προσέγγιση. σελ. 70

²⁷ Ριζάβα, Φ. (2012). ό.π.

²⁸ Σταμούλη, Ε. (2015). Πολιτικές Ασφαλείας στην Ελλάδα σε σχέση με το οργανωμένο έγκλημα και την Τρομοκρατία και οι συνέπειες τους στην αντεγκληματική πολιτική. σελ. 40

3.3 Το οργανωμένο Έγκλημα κατά τις δεκαετίες του '80 και '90

Μέχρι και την δεκαετία του '80, ο όρος οργανωμένο έγκλημα απουσιάζει τελείως από την έρευνα. Αυτό συμβαίνει διότι μέχρι τότε το φαινόμενο αυτό δεν εμφανιζόταν συχνά και δεν είχε γίνει σαφής η ανάγκη για τυποποίηση του από την ελληνική νομοθεσία. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν και η ελλιπής επιστημονική έρευνα και μελέτη του φαινομένου στην ελληνική επικράτεια. Μέχρι τότε η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος ήταν συνυφασμένη με την τρομοκρατία και τις παράνομες ενέργειες που συνδεόταν με αυτή καθώς και με την δράση της "17 Νοέμβρη" που μονοπωλούσε τον ενδιαφέρον²⁹. Επίσης έως τα τέλη της δεκαετίας αυτής, το οργανωμένο έγκλημα είχε συνδεθεί με την δράση συμμοριών στον "κόσμο της νύχτας" όπου προέβαιναν μεταξύ άλλων σε εκβιάσεις, συμβόλαια θανάτου, προστασία κέντρων διασκέδασης, διακίνηση ναρκωτικών, σωματεμπορία, λαθρεμπόριο και άλλα³⁰.

Με όλο το ενδιαφέρον στραμμένο στην τρομοκρατία, η νομοθεσία είχε ως κύριο στόχο την καταστολή του συγκεκριμένου φαινομένου και όχι για την γενικότερη οριοθέτηση και καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Ν.1916/1990 με τίτλο "για την προστασία της κοινωνίας από το οργανωμένο έγκλημα", το οποίο ένα και επιδερμικά προσέγγιζε το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος, πρακτικά αποτελούσε ένα νομοθετικό έργο που αποσκοπούσε στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας³¹.

Η πρώτη ουσιαστική καταγραφή του φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος ως ξεχωριστό έγκλημα έγινε την ίδια περίοδο με την πρώτη μεγάλη αύξηση μεταναστών στην χώρα μετά το 1990. Η αύξηση των μεταναστών που εισέρχονταν στην Ελλάδα το διάστημα αυτό, οδήγησε στην ανάπτυξη μια ρητορικής μίσους και ξеноφοβίας τόσο από τον πολιτικό κόσμο αλλά και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η συμμετοχή πολλών μεταναστών από τις βαλκανικές χώρες σε παράνομες δραστηριότητες όπως κλοπές, ληστείες, διακίνηση ναρκωτικών κ.α. δημιούργησε εσφαλμένα την εντύπωση ότι το οργανωμένο έγκλημα οφειλόταν στην λαθρομετανάστευση³². Η συγκεκριμένη αντίληψη είναι ίδια με την θεώρηση του Cressey και την θεωρία συνομοσίας που αναφέραμε παραπάνω.

Ταυτόχρονα με αυτό εμφανίστηκαν πολλά σκάνδαλα στην ελληνική κοινωνία, ως αποτέλεσμα των πελατειακών σχέσεων που είχαν δημιουργηθεί στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας μεταξύ μελών των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων, του δημόσιου τομέα και της δράσης δικτύων παραοικονομίας³³. Οι περιπτώσεις αυτές είχαν κοινά χαρακτηριστικά με το οικονομικό έγκλημα, με αποτέλεσμα να μην διακρίνονται εύκολα τα όρια του οργανωμένου εγκλήματος και του οικονομικού³⁴.

²⁹ Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. σελ. 220

³⁰ Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. σελ 160

³¹ Κωνσταντινοπούλου, Ε. (2020). Ένα επιλήψιμο ταξίδι – η τελευταία τροποποίηση του ΠΚ για το έγκλημα της τρομοκρατίας. Crime Times

³² Σταμούλη, Ε. (2019). ό.π. σελ. 222

³³ Βιδάλη, Σ. (2017). Ό.π. σελ 160

³⁴ Σταμούλη, Ε. (2015). ό.π. σελ 42

4. Ποινική τυποποίηση του Οργανωμένου Εγκλήματος

4.1 Η σύμβαση του ΟΗΕ στο Παλέρμο

Στην 5η διάσκεψη του ΟΗΕ το 1975 στην Γενεύη της Ελβετίας, που αφορούσε την πρόληψη τους εγκλήματος και της μεταχείρισης των εγκληματιών, έγινε η πρώτη προσπάθεια ώστε να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον όλων στην αντιμετώπιση των διασυνοριακών εγκλημάτων διαφόρων μορφών³⁵. Το αποτέλεσμα ήρθε αρκετά χρόνια μετά, το 2000 στο Παλέρμο της Ιταλίας, όπου συντάχθηκε μια Διεθνής Σύμβαση για την αντιμετώπιση του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος. Η Σύμβαση αυτή υπογράφηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ως αυτοτελή οργανισμό αλλά και από τα 123 κράτη. Επίσης καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική διότι πρώτη φορά υπάρχει ουσιαστική οριοθέτηση του οργανωμένου εγκλήματος και επισημαίνεται η ανάγκη για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού με διαφορετικό τρόπο³⁶.

Πλέον έγινε αντιληπτό ότι το οργανωμένο έγκλημα απομακρύνεται από τις παραδοσιακές του μορφές και αποκτά παγκόσμια εμβέλεια. Αυτό είναι αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομίας και των εγκληματικών δικτύων που δρουν σε όλο τον κόσμο αναπτύσσονται συνεχώς. Έτσι βλέπουμε την Ευρώπη να ακολουθεί την πολιτική των ΗΠΑ και να στοχεύει στα μέσα και τις δομές του οργανωμένου εγκλήματος με την θέσπιση αυστηρών νόμων³⁷.

Ο ορισμός για το οργανωμένο έγκλημα αποδίδεται στο άρθρο 2 της Σύμβασης όπου ορίζεται τι αποτελεί εγκληματική οργανωμένη ομάδα³⁸. Στον ορισμό χρησιμοποιείται υπό ευρεία έννοια ο όρος δομημένη ομάδα, έτσι ώστε να μπορούν να συμπεριληφθούν τόσο οι εγκληματικές οργανώσεις που είναι ιεραρχικά δομημένες, όσο και αυτές που δεν είναι. Επίσης στον ορισμό δεν αποδίδονται επίσημα οι ρόλοι που αναλαμβάνουν τα μέλη της³⁹.

Η Σύμβαση αυτή υποχρέωσε τα κράτη μέλη να πολιτικοποιήσουν τα εγκλήματα αυτά στις νομοθεσίες τους και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, την δήμευση περιουσιακών στοιχείων, την ενίσχυση των διωκτικών αρχών μέσω τις θέσπισης ειδικών ανακριτικών πράξεων, της προστασίας μαρτύρων και τέλος την συνεργασία των διωκτικών αρχών των κρατών μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και επιμόρφωσης προσωπικού⁴⁰.

Η Σύμβαση του Παλέρμο κυρώθηκε στην Ελλάδα με τον Ν.3875/2010⁴¹. Η Σύμβαση αυτή αποτελεί την βάση για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών για την καταστολή του φαινομένου

³⁵ Λίβος, Ν. (2000). Οργανωμένο Έγκλημα: Έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισης του, σελ.29

³⁶ Χλούπης, Γ. (2019). Το θεσμικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος", σελ. 280

³⁷ Βιδάλη, Σ. (2017). ό.π. σελ. 173

³⁸ «ως οργανωμένη εγκληματική ομάδα ορίζεται μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων που δρα για κάποια χρονική περίοδο και ενεργεί από κοινού για να τελέσει ένα ή περισσότερα σοβαρά εγκλήματα ή αδικήματα που προβλέπονται στη σύμβαση, ώστε να προσπορισθεί άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος. Βλέπε Χλούπης, Γ. (2019). ο.π. σελ. 281

³⁹ Χλούπης, Γ. 2019, ό.π. Σέλ. 281

⁴⁰ Χλούπης, Γ. (2019). ο.π. σελ. 283-285

⁴¹ ΦΕΚ 158/Α/20-09-2010

και την εν γένει συνεργασία μεταξύ τους. Όμως στην πράξη, όπως αποδεικνύεται από της ετήσιες εκθέσεις των κρατών για το οργανωμένο έγκλημα, δεν κατέστη δυνατό να περιοριστεί πλήρως η ανάπτυξη του⁴².

4.2 Ελληνική νομοθεσία, Άρθρο 187 Π.Κ.

Στην ελληνική νομοθεσία, για την καταστολή του φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος εντοπίζονται διάσπαρτες διατάξεις πριν από τον Ν. 2821/2001. Οι νομοθετικές διατάξεις μέχρι τότε για το οργανωμένο έγκλημα είχαν ως στόχο την νομιμοποίηση εσόδων από τις εγκληματικές δραστηριότητες⁴³, πράγμα που εντοπίζεται κυρίως στον Ν.2145/1993⁴⁴ και Ν.2331/1995⁴⁵. Με τον Ν.2821/2001, εντάσσονται για πρώτη φορά τα ειδικά χαρακτηριστικά της εγκληματικής οργάνωσης στον ποινικό κώδικα και συγκεκριμένα στο άρθρο 187. Με τον Ν.3875/2010 κυρώθηκε η σύμβαση του Παλέρμο για το οργανωμένο έγκλημα. Στον νόμο αυτό, προστέθηκε το οικονομικό όφελος, που απουσίαζε από τον προηγούμενο, αλλά όχι ως δομικό στοιχείο της εγκληματικής οργάνωσης αλλά ως επιβαρυντική περίπτωση. Ο Έλληνας νομοθέτης δεν όρισε όπως προβλέπει η Σύμβαση του Παλέρμο το οικονομικό όφελος ως βασικό στοιχείο της εγκληματικής οργάνωσης⁴⁶.

Σήμερα το άρθρο 187 ΠΚ όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του από τον Ν. 4637/2019⁴⁷, αποτελεί την ποινική τυποποίηση της εγκληματικής οργάνωσης στην ελληνική νομοθεσία. Με το εν λόγω άρθρο προστατεύεται το έννομο αγαθό της δημόσιας τάξης και ειρήνης. Σύμφωνα με την διατύπωση του άρθρου, η έννοια της ομάδας ορίζεται από 3 ή παραπάνω μέλη, τα οποία έχουν διαρκή δράση και σκοπό την τέλεση περισσότερων του ενός κακουργημάτων. Το οικονομικό όφελος και με την τελευταία τροποποίηση του ποινικού κώδικα δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της εγκληματικής οργάνωσης.

Η συγκεκριμένη επιλογή του νομοθέτη έχει επικριθεί πολύ διότι θεωρείτε ότι έτσι υποβαθμίζεται η ουσία του οργανωμένου εγκλήματος. Όταν κατά την έρευνα μιας εγκληματικής οργάνωσης δεν αναζητείτε το οικονομικό κίνητρο και το όφελος που λαμβάνει, έχει ως αποτέλεσμα να μην αποδυναμώνεται το οργανωμένο έγκλημα. Παράλληλα δημιουργείται ένα τείχος προστασίας των ομάδων στα κέντρα εξουσίας κοινωνικών και οικονομικών κύκλων και που τυχόν να έχουν συμμετοχή στις παράνομες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος. Ακόμα και σήμερα που το οικονομικό όφελος αποτελεί επιβαρυντική περίπτωση, δεν έχει αλλάξει κάτι ουσιαστικά. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι ο νομοθέτης να αφήνει στο απυρόβλητο ένα βασικό συστατικό του οργανωμένου εγκλήματος με το οποίο επιτυγχάνει τους στόχους του⁴⁸.

⁴² Χλούπης, Γ. (2019). ό.π. σελ. 286

⁴³ Χλούπης, Γ. (2019). ό.π. σελ. 290

⁴⁴ ΦΕΚ 88/Α/28-05-1993

⁴⁵ ΦΕΚ 173/Α/24-08-1995

⁴⁶ Βιδάλη, Σ. (2017). ό.π σελ.189

⁴⁷ ΦΕΚ180/Α/18-11-2019

⁴⁸ Βιδάλη, Σ. (2017). ό.π. σελ. 190

ΜΕΡΟΣ Β - Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ

1. Εισαγωγικά περί διαφθοράς

Την δεκαετία που διανύουμε, η διαφθορά αποτελεί για τους ερευνητές αιτία αλλά και αποτέλεσμα της κακής λειτουργίας των θεσμών που παρατηρούνται σε μια κοινωνία⁴⁹. Η διαφθορά πλέον έχει εισχωρήσει σε σχεδόν σε όλο το σύνολο της κοινωνίας και ανεξάρτητα εάν αποτελεί την αιτία ή την συνέπεια της δυσλειτουργίας της, απειλεί τους δεσμούς της δημοκρατίας⁵⁰. Επίσης, δημιουργεί αμφιβολίες και υποσκάπτει την εμπιστοσύνη των πολιτών στην κοινωνία, απειλή την ανάπτυξη της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας και προσβάλλει τα ανθρώπινα δικαιώματα⁵¹. Επιπλέον, η διαφθορά δεν συναντάται μονό στα υψηλά κοινωνικά στρώματα της κοινωνίας, αλλά σε όλα τα στρώματα ανεξαιρέτως και αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των κοινωνικών τάξεων⁵².

Η διαφθορά είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο όπως έχει χαρακτηριστεί σαν ένα πρίσμα, όπου βλέποντας κάθε φορά αντιλαμβάνεσαι μια έννοια που εξαρτάται από την οπτική γωνία που το κοιτάς⁵³. Η διαφθορά ως έγκλημα, διαθέτει κατά έναν τρόπο μαγικές ιδιότητες, διότι "εμφανίζεται" και "εξαφανίζεται" ξαφνικά στα σύγχρονα κράτη⁵⁴.

Είναι γεγονός ότι ο εννοιολογικός προσδιορισμός της διαφθοράς ώστε να καλύπτει πλήρως όλες τις διαστάσεις παρουσιάζει μεγάλη δυσκολία διότι αποτελεί ένα σύνθετο και δυσδιάκριτο φαινόμενο⁵⁵. Παρά την διαχρονικότητα του φαινομένου της διαφθοράς, η απόδοση ενός κοινού αποδεκτού ορισμού θεωρείται αδύνατο⁵⁶. Αυτό είναι αποτέλεσμα των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του φαινομένου της διαφθοράς που χαρακτηρίζεται από μια γκριζα ζώνη που περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό σκοτεινής εγκληματικότητας⁵⁷. Ακόμα και η αντίληψη που έχουν οι πολίτες για το τι αποτελεί διαφθορά δεν διαφέρει μόνο σε επίπεδο χωρών αλλά και σε επίπεδο περιοχών μέσα σε μια χώρα, αφού εξαρτάται από τις συνθήκες τις εκάστοτε κοινωνίας, την ιστορική εξέλιξη τις κοινωνίας και τις παραδόσεις τις⁵⁸.

Παρά τις μεγάλες δυσκολίες που υπάρχουν στον εννοιολογικό προσδιορισμό του φαινομένου της διαφθοράς, κρίνεται απαραίτητη η αποτύπωση του, τόσο για την επιστημονική έρευνα αλλά όσο και για την καταστολή του σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο⁵⁹. Όσο μια πράξη δεν είναι οριοθετημένη και είναι γενική και αόριστη, δημιουργεί πολλές δυσκολίες στην αντιμετώπιση της. Όμως η συνεχής εξάπλωση του φαινομένου της διαφθοράς που πλέον θεωρείτε ως ενδημικό φαινόμενο κάθε κοινωνίας⁶⁰

⁴⁹ Καλλίρης, Κ., (2016), «Ο διαβρωτικός ρόλος της διαφθοράς σε περιόδους θεσμικής κρίσης . σελ 815

⁵⁰ Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), «Η διαφθορά ως νομικό και πολιτικό πρόβλημα» σελ. 620

⁵¹ Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), ό.π., σελ. 621

⁵² Καρύδης, Β. και Βασιλαντωνοπούλου, Β., (2014), Η εγκληματικότητα του λευκού κολάρου και η μηχανή της διαφθοράς, Χρόνος, τεύχος 20.

⁵³ Ράικος, Δ., (2006), Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά από τη σκοπιά του Διοικητικού Δικαίου, σελ. 107

⁵⁴ Βιδάλη, Σ., Η πολιτική διαφθορά ως έγκλημα, Το Βήμα, 24-11-2008,

⁵⁵ Ράικος, Δ., (2006), ό.π., σελ. 85

⁵⁶ Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. Σελ. 51

⁵⁷ Βιδάλη, Σ. (2017). Ό.π., Σελ. 51.

⁵⁸ Ράικος, Δ., (2006), ό.π., σελ. 90

⁵⁹ Ράικος, Δ., (2006), ό.π., σελ. 89.

⁶⁰ Πανούσης, Γ., Διαφθορά και εξουσία, Η Καθημερινή, 04-10-2015

και ταυτόχρονα ο διεθνής χαρακτήρας που ανέπτυξε με την παγκοσμιοποίηση, οδήγησε στην ανάγκη να γίνει προσπάθεια τυποποίησης του⁶¹.

Εάν και η διαφθορά αποτελούσε χαρακτηριστικό μόνο του δημόσιου τομέα, πλέον τα τελευταία χρόνια εντοπίζεται και στον ιδιωτικό τομέα επιχειρηματικότητας. Είτε είναι δημόσια, είτε είναι ιδιωτική, η διαφθορά αποτελεί την εκμετάλλευση για προσωπικό όφελος μια σχέσης εξουσίας, όπου προκαλεί δυσλειτουργία στην ορθή λειτουργία της υπηρεσίας ή της επιχείρησης αντίστοιχα⁶². Αποτέλεσμα αυτού είναι να θίγεται η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών και των φορέων εξουσίας, αφού γίνεται με αδιαφανείς όρους προώθηση ιδιωτικών συμφερόντων.

Με τον όρο διαφθορά νοείται μια αθέμιτη συναλλαγή που πραγματώθηκε κάτω από αδιαφανείς όρους και αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων και σκοπών. Η συναλλαγή αυτή δεν περιλαμβάνει την δημιουργία κλίματος και μια σχέσης επικοινωνίας σε ένα γενικότερο περιβάλλον συναλλαγών⁶³. Τις περισσότερες φορές πραγματοποιείται μέσα σε ένα γενικό κλίμα αμοιβαίων αλληλοεξυπηρέτησεων, αφού και οι δυο αμφοτέρως πλευρές συμμετέχουν οικειοθελώς⁶⁴.

Συνοψίζοντας, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διαφθοράς είναι η αθέμιτη συναλλαγή, οι αλληλοεξυπηρέτησεις, η αδιαφάνεια των διαδικασιών και τα ιδιοτελή συμφέροντα. Με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά υπάρχει η τάση να ταυτίζεται η διαφθορά με το αδίκημα της δωροδοκίας⁶⁵, κάτι που άλλωστε επικρατεί σαν αντίληψη από τους πολίτες⁶⁶. Το αρνητικό αποτέλεσμα της συγκεκριμένης ταύτισης είναι ότι εάν και υπάρχουν συμπεριφορές οι οποίες είναι μη αποδεκτές από την κοινωνία και ηθικά κατακριτέες, δεν είναι δυνατή η τυποποίηση τους από τον νομοθέτη και μένουν εκτός του ορισμού της διαφθοράς⁶⁷.

2. Διεθνής Οργανισμοί για την διαφθορά

Το φαινόμενο της διαφθοράς αποκτώντας διεθνή χαρακτήρα τις τελευταίες δεκαετίες, κινητοποίησε το ενδιαφέρον διεθνών οργανισμών για την προσπάθεια αντιμετώπισης του και την απόδοση ενός ορισμού. Η πρώτη προσπάθεια έγινε το 1997 από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, με την σύμβαση του για την καταπολέμηση της δωροδοκίας των ξένων δημοσίων υπαλλήλων. Τα κράτη μέλη που υπέγραψαν την συμφωνία, έπρεπε να τυποποιήσουν στο εθνικό τους δίκαιο το έγκλημα της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων⁶⁸. Αυτό αποτελεί και το σημαντικότερο στοιχείο της συγκεκριμένης σύμβασης, διότι πρώτη φορά τυποποιείται το συγκεκριμένο έγκλημα, ξεφεύγοντας από τα στενά όρια παλαιότερων αντιλήψεων που περιοριζόταν μόνο σε εθνικό επίπεδο⁶⁹. Στην σύμβαση αυτή ασκήθηκε αρνητική κριτική επειδή με αυτή τυποποιείται

⁶¹Ράικος, Δ., (2006), Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά από τη σκοπιά του Διοικητικού Δικαίου, σελ. 173

⁶²Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), ό.π., σελ. 596

⁶³Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), ό.π., σελ. 597

⁶⁴Καλλίρης, Κ., (2016), ό.π., σελ. 811

⁶⁵Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), ό.π., σελ. 598

⁶⁶Καλλίρης, Κ., (2016), ό.π., σελ. 807

⁶⁷Ράικος, Δ., (2006), ό.π., σελ. 98

⁶⁸Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), ό.π., σελ. 599

⁶⁹Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), ό.π., σελ. 600

μόνο η δωροδοκία και όχι η δωροληψία και επίσης διότι αυτή η πράξη αφορούσε μόνο περιπτώσεις πουπραγματώνονται σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές⁷⁰.

Η Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για την διαφθορά επικυρώθηκε το 2003 από 140 κράτη. Το κείμενο της συμβάσεως αποτελεί το πιο πλήρες κείμενο που περιλαμβάνει προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου⁷¹. Εάν και είναι ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό κείμενο, ωστόσο δεν περιέχει κάποιον ορισμό για την διαφθορά, κυρίως λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών κάθε έννομης τάξης⁷².

Το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1999 έδωσε έναν κοινώς αποδεκτό, πλήρη νομικό ορισμό⁷³ με την Σύμβαση του για τα θέματα αστικού δικαίου περί διαφθοράς, πλην όμως αυτός δεν περιλαμβάνει άλλα αδικήματα πέραν αυτού της δωροδοκίας⁷⁴. Επίσης με την Σύμβαση για τα θέματα ποινικού δικαίου και διαφθοράς, προβλέπονται ως ποινικά κολάσιμες πράξεις η δωροδοκία και η δωροληψία εθνικών και αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων. Η συγκεκριμένη Σύμβαση παρουσιάζει μια μεγάλη καινοτομία: αρχικά συμπεριέλαβε τον ιδιωτικό τομέα στο αδίκημα της δωροδοκίας και έπειτα ποινικοποίησε την εμπορία επιρροής⁷⁵.

Επιπλέον, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα, υιοθέτησαν τον ίδιο ορισμό για την διαφθορά. Ο ορισμός αυτός είναι γνωστός ως ο ορισμός των οχτώ λέξεων και ορίζει την διαφθορά ως την "κατάχρηση μιας δημόσιας θέσης για προσωπικά κέρδη". Ενώ ο διεθνής μη κερδοσκοπικός οργανισμός "Διεθνής Διαφάνεια" αποδίδει στον ορισμό του για την διαφθορά "την κακή χρήση της εμπιστευμένης εξουσίας για ιδιωτικό όφελος". Τόσο ο πρώτος, όσο και ο δεύτερος ορισμός, εμφανίζουν το ίδιο μειονέκτημα, δεν περιλαμβάνουν την διαφθορά στον ιδιωτικό τομέα⁷⁶.

3. Η Διαφθορά στην Ελλάδα

Η διαφθορά στην Ελλάδα είναι ένα φαινόμενο που συναντάται κατά πλειοψηφία, σύμφωνα με τις υπάρχουσες έρευνες, στα χαμηλότερα κλιμάκια⁷⁷. Αυτό διαπιστώνεται και από το γεγονός ότι τα ποσά που κυμαίνονται για την διαφθορά των υπαλλήλων, δεν ξεπερνούν τα 1000 ευρώ. Όταν ο διεφθαρμένος υπάλληλος κατέχει κάποιο σημαντικό αξίωμα, με μεγάλη επιρροή, τότε το αντίτιμο για τις παράνομες υπηρεσίες που θα παρέχει είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που αναφέρεται στις συγκεκριμένες εκθέσεις⁷⁸. Όμως δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει υψηλή διαφθορά, επειδή αυτό δεν εντοπίζεται στις παραδοσιακές έρευνες. Η υψηλή διαφθορά, αποτελεί ένα από τα βασικά παραδείγματα της σκοτεινής εγκληματικότητας. Αυτό οφείλεται λόγω του ότι η υψηλή διαφθορά αφορά εξ ορισμού πολύ λίγα άτομα στην Ελλάδα, οπότε είναι πρακτικά δύσκολο να

⁷⁰ Ράικος, Δ., (2006), ό.π., σελ. 187

⁷¹ Φλωρίδης, Β.,(2007), Το διεθνές νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς, με ιδιαίτερη έμφαση στη θεσμική θωράκιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σελ. 205

⁷² Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. Σελ. 178.

⁷³ Ράικος, Δ., (2006), ό.π., σελ. 187

⁷⁴ Ράικος, Δ., (2006), ό.π., σελ. 97

⁷⁵ Μπιτζιλέκης, Ν.,(2010), ό.π., σελ. 599

⁷⁶ Σπυράκη, Χ. & Σπυράκης, Γ., (2011), Η διαφθορά στο δημόσιο τομέα: ζητήματα ορισμού και ταξινόμησης, Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης, σελ. 276

⁷⁷ Καλλίρης, Κ. (2018). Οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά. σελ. 122

⁷⁸ Καλλίρης, Κ. (2018). ό.π.. σελ. 123

αποτυπωθούν στο δείγμα μιας έρευνας και επίσης λόγω της μεγάλης απαξίας από την κοινωνία η διαφθορά στα υψηλά κλιμάκια προτιμάται να μείνει πάση θυσία στην αφάνεια, με την απομάκρυνση των εμπλεκομένων από τις συγκεκριμένες θέσεις⁷⁹.

Σύμφωνα με την μελέτη⁸⁰ των Gounev και Bezlov, για τις συνδέσεις του Οργανωμένου Εγκλήματος και της διαφθοράς, όσο αφορά την περίπτωση της Ελλάδας, ανέδειξε ότι υπάρχει διαφθορά στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, στα τελωνεία, στις εφορίες, στους πολιτικούς αλλά και στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης⁸¹. Ωστόσο, η άποψη από τους επίσημους φορείς στην Ελλάδα διαφέρει, αφού την αναδεικνύουν σαν ένα φαινόμενο μη συστηματικό και με περιορισμένο εύρος και συχνότητα⁸².

Είναι γενικά διαπιστωμένο ότι η υψηλή διαφθορά εντοπίζεται κυρίως σε χώρες όπου κατεξοχήν υπάρχει μεγάλη δραστηριότητα του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτό είναι κάτι που εξηγείται από τον τρόπο όπου λειτουργεί το οργανωμένο έγκλημα και η προσπάθεια του να αναπτύξει τις δραστηριότητές του, διαφθείροντας όλο και περισσότερα πρόσωπα που κατέχουν υψηλές θέσεις εξουσίας⁸³. Το οργανωμένο έγκλημα θα εξυπηρετήσει τα συμφέροντα του αξιωματούχου, όπως ακριβώς συμβαίνει και με έναν ισχυρό επιχειρηματία, και έτσι θα δημιουργηθεί το κλίμα αλληλοεξυπηρετήσεων που είναι αναγκαίο.

4. Συμβιωτική σχέση Ο.Ε. και διαφθοράς

Όπως έχει ήδη επισημανθεί και στις προηγούμενες παραγράφους, το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για την αντιμετώπιση του φαινομένου της διαφθοράς αυξήθηκε στα τέλη του 20ου αιώνα. Αυτή την αντίδραση πυροδότησε η σύνδεση της διαφθοράς με την βαριά εγκληματικότητα και κυρίως με το οργανωμένο έγκλημα. Ήδη από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα, το οργανωμένο έγκλημα απασχολούσε τόσο τις ΗΠΑ αλλά και πολλές ευρωπαϊκές πόλεις. Κατέστη σαφές στις χώρες του δυτικού κόσμου ότι η καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την παράλληλη αντιμετώπιση του φαινομένου της διαφθοράς⁸⁴. Η σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος με την διαφθορά εντοπίστηκε σε αρκετές έρευνες και μάλιστα σύμφωνα με αυτές, όπου υπάρχει μεγάλη δραστηριότητα του οργανωμένου εγκλήματος, εντοπίζονται και υψηλά επίπεδα διαφθοράς, καθώς επίσης ισχύει και το αντίστροφο⁸⁵.

Η σχέση αυτή του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς αναγνωρίζεται και από τον Ευρωπαϊκό οργανισμό Europol. Η Europol στην έκθεσή της το 2009, αναφέρει την δραστηριότητα ομάδων οργανωμένου εγκλήματος που επεμβαίνουν στις αρχές επιβολής του νόμου, διαφθείροντας

⁷⁹ Καλλίρης, Κ. (2018). Ο.π.. σελ. 122

⁸⁰ Gounev, P., Bezlov, T. (2010). Examining the links between organised crime and corruption. Εκδόθηκε από: Center for the Study of Democracy. Σελ.231-246

⁸¹ Gounev, P., Bezlov, T. (2010). ό.π., σελ. 231-246

⁸² Σταμούλη, Ε. (2015). Πολιτικές Ασφαλείας στην Ελλάδα σε σχέση με το οργανωμένο έγκλημα και την Τρομοκρατία και οι συνέπειες τους στην αντεγκληματική πολιτική. σελ. 282

⁸³ Καλλίρης, Κ. (2018). ό.π. σελ. 123

⁸⁴ Gounev, P., Bezlov, T. (2010). Examining the links between organised crime and corruption. Εκδόθηκε από: Center for the Study of Democracy. σελ. 33

⁸⁵ Blackburn, K., Neanidis, K.C. & Rana, M.P. (2017). A theory of organized crime, corruption and economic growth. Econ. σελ. 278

αυτές και έχουν ως σκοπό την απόκρυψη της δραστηριότητάς τους και την επέκταση της δράσης τους⁸⁶. Σε πολλές περιπτώσεις σοβαρών εγκλημάτων έχει διαπιστωθεί ότι το οργανωμένο έγκλημα βρίσκεται σε στενή συνεργασία με αστυνομικούς, ώστε οι δεύτεροι να παρέχουν ιδιαίτερα εμπιστευτικές πληροφορίες που γνωρίζουν λόγω της ιδιότητάς τους⁸⁷.

Επιπλέον η σχέση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για τον καθορισμό της έννοιας του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς τις περισσότερες φορές συνδέεται με εθνοτικές ομάδες ή τον εγκληματικό υπόκοσμο, οι οποίοι κάνουν χρήση βίας για την επίτευξη των στόχων τους και αποτελούν απειλή για την κοινωνία⁸⁸. Το οργανωμένο έγκλημα όπως το γνωρίζαμε εξελίχθηκε και πλέον χρησιμοποιεί την βία αποσπασματικά και χρησιμοποιεί νέες μεθόδους συνεργασίας με πολιτικούς, κρατικούς αξιωματούχους και γενικά πρόσωπα σε θέσεις εξουσίας. Τα πρόσωπα αυτά τους εξασφαλίζουν ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά και υπό όρους μυστικότητας, τα οποία τους εξασφαλίζουν την αποκομιδή τεράστιων εσόδων⁸⁹.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, διαπιστώνουμε ότι το οργανωμένο έγκλημα εάν και είναι μια παράνομη δραστηριότητα, δεν διαφέρει πολύ από μια επιχείρηση. Τείνει να ομοιάζει με το οικονομικό έγκλημα αφού και οι δύο κατηγορίες παράνομης δραστηριότητας εκμεταλλεύονται τις διασυνδέσεις του και τις ευκαιρίες που τους δίνονται από τις συνθήκες της οικονομίας αποσκοπούν στην αποκόμιση των μεγάλων κερδών⁹⁰. Η συγκεκριμένη άποψη, δηλαδή της σύνδεσης του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς και του οικονομικού εγκλήματος αναδύθηκε την δεκαετία του '60 και πηγάζει από την Κριτική εγκληματολογία.

ΜΕΡΟΣ Γ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

1. Ο ρόλος της Αστυνομίας

Τις μέρες η Αστυνομία θεωρείται ένα αναπόσπαστο κομμάτι κάθε σύγχρονης κοινωνίας. Η Αστυνομία είναι ένας κρατικός οργανισμός ο οποίος έχει ιεραρχική δομή και γραφειοκρατικό χαρακτήρα. Οι βασικές λειτουργίες του αστυνομικού σώματος είναι μεταξύ άλλων η επιβολή του νόμου, η προστασία του συνόλου της κοινωνίας, η πρόληψη και η καταστολή του εγκλήματος και η διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας⁹¹. Εάν και η έννοια της Αστυνομίας έχει ταυτιστεί με

⁸⁶ Ruggiero, V. (2012). Introduction: the organization of crime. σελ. 23

⁸⁷ Ruggiero, V. (2012). ό.π. σελ. 26

⁸⁸ Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. σελ. 156

⁸⁹ Della Porta, D., Vanucci, A. (2012). "Organized Crime and Corruption: Mafias as Enforcers in the Market for Corrupt Exchange". σελ. 176

⁹⁰ Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. σελ. 131

⁹¹ Ο.Η.Ε. (2011). Handbook on police accountability, oversight and integrity. σελ. 5

την δίωξη των εγκλημάτων, όμως η αποστολή της περιλαμβάνει και πολλά άλλα ζητήματα κοινωνικού χαρακτήρα⁹².

Σύμφωνα με την άποψη του Πανούση⁹³ για τον κοινωνικό ρόλο της Αστυνομίας, συγκεκριμένοι παράγοντες όπως η ρύθμιση των καθημερινών εντάσεων των πολιτών από τους αστυνομικούς, το αίσθημα ασφαλείας και ο τρόπος όπου διαμορφώνονται οι κοινωνικές σχέσεις μεταξύ αστυνομικών και πολιτών, αναδεικνύουν τον κοινωνικό χαρακτήρα της Αστυνομίας και την σημασία του.

Η φύση όμως της Αστυνομίας είναι σε πλήρη εξάρτηση με το Κράτος και το πολίτευμα⁹⁴. Σε ένα κράτος με δημοκρατικό χαρακτήρα, ο ρόλος της αστυνομίας είναι περισσότερο συναινετικός. Σε αντίθετη περίπτωση σε ένα αυταρχικό πολίτευμα, η αστυνομία αποτελεί το όργανο που εξυπηρετεί να συμφέροντα ορισμένων ομάδων και η δράση της απομακρύνεται από τα όρια του νόμου⁹⁵. Σε αυτή την περίπτωση η αστυνομία ξεφεύγει από τον βασικό της ρόλο που είναι η προστασία του κοινωνικού συνόλου και λειτουργεί ως μέσω πειθαρχίας της κοινωνίας. Έτσι καταλήγει να αποτελεί ένα πολιτικό ζήτημα, αφού εξυπηρετεί τα συμφέροντα μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων⁹⁶. Η εξάρτηση της αστυνομίας από την εκάστοτε πολιτική κυβέρνηση έχει προκαλέσει έντονες κριτικές από τους πολίτες ότι εξυπηρετεί μόνο τα συμφέροντα συγκεκριμένων ομάδων και όχι αυτά του κοινωνικού συνόλου.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια προσπάθεια να αλλάξει αυτή η αντίληψη και γίνονται προσπάθειες συμφιλίωσης της Αστυνομίας και των πολιτών. Είναι άλλωστε εξαιρετικής σημασίας για ένα κράτος δικαίου να εμπιστεύονται οι πολίτες τον θεσμό που επιβάλλει τον νόμο, αφού άλλωστε για να υπάρξει αποτελεσματική αστυνόμευση θα πρέπει να υπάρχει καλή συνεργασία με τους πολίτες⁹⁷. Η υιοθέτηση ενός σύγχρονου μοντέλου αστυνομικού επαγγελματισμού, οι πρακτικές των πεζών περιπολιών και του αστυνομικού της γειτονιάς, αποτελούν κάποια από τα θέματα που έχουν συζητηθεί τα τελευταία χρόνια και είχαν ως σκοπό την δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και αστυνομίας⁹⁸.

Για να ασκήσει τα καθήκοντα της η Αστυνομία, έχουν παραχωρηθεί συγκεκριμένες εξουσίες από τον νόμο στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της ως τον αποκλειστικό φορέα της επίσημης κοινωνικής αντίδρασης. Στο πλαίσιο άσκησης νόμιμης βίας για την διαφύλαξη της κοινωνικής ειρήνης και δημόσιας ασφάλειας, η αστυνομία μπορεί να προβεί στην σύλληψη ατόμων, στην κατάσχεση αντικειμένων και στην διενέργεια ερευνών. Έχοντας αυτές τις εξουσίες, δημιουργείται εύκολα ο κίνδυνος να γίνει κατάχρηση των συγκεκριμένων εξουσιών για ιδιοτελείς ή διαφορετικούς σκοπούς από την αποστολή της⁹⁹.

Ο κίνδυνος αυτός σε συνδυασμό με την διακριτική ευχέρεια που έχουν οι αστυνομικοί κατά την άσκηση των καθηκόντων τους γίνεται όλο και πιο ρεαλιστικός. Σε κάθε περιστατικό που επιλαμβάνεται ένας αστυνομικός, ο τρόπος που τελικά το χειρίζεται εξαρτάται από την δυνατότητα της

⁹² Βιδάλη, Σ. (2012). Αστυνομία. Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα. σελ. 30

⁹³ Πανουσης, Ι. (2018). In dubio pro libertate (Εν αμφιβολία υπέρ της ελευθερίας). σελ.124

⁹⁴ Πανουσης, Ι. (2018). ό.π. σελ.133

⁹⁵ Βιδάλη, Σ. (2012). Αστυνομία. Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα. σελ. 33

⁹⁶ Βιδάλη, Σ. (2012). ό.π. σελ. 33

⁹⁷ Ο.Η.Ε. (2011). Handbook on police accountability, oversight and integrity. σελ. 8

⁹⁸ Πανουσης, Ι. (2018). In dubio pro libertate (Εν αμφιβολία υπέρ της ελευθερίας). σελ.124

⁹⁹ Ο.Η.Ε. (2011). Handbook on police accountability, oversight and integrity. σελ. 8

διακριτικής ευχέρειας που του παρέχετε κάθε φορά¹⁰⁰. Στα όρια της νομιμότητας η διακριτική ευχέρεια είναι απαραίτητη για την επίλυση των πολύπλοκων καταστάσεων που αντιμετωπίζουν καθημερινά οι αστυνομικοί.

Ένα σύνολο από μη νομικούς παράγοντες επηρεάζουν την καθημερινή πρακτική της αστυνομίας. Οι παράγοντες αυτοί είναι η εργασιακή κουλτούρα που επικρατεί σε κάθε υπηρεσία, οι προσωπικές απόψεις των αστυνομικών και οι συνθήκες της κοινωνίας το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα¹⁰¹. Οι αστυνομικοί με βάση τους ανωτέρω παράγοντες και την διακριτική ευχέρεια που τους παρέχεται, αντιμετωπίζουν τα περιστατικά που επιλαμβάνονται.

Οι αστυνομικοί έχουν την δυνατότητα να εκτελούν τα καθήκοντα τους χωρίς να είναι δεσμευμένοι απόλυτα από τον νόμο ή από τις εντολές των ανωτέρων τους. Έτσι καταρρίπτεται η γενικότερη εντύπωση της αστυνομίας ότι είναι ένας αυστηρά ιεραρχημένος οργανισμός ενώ όπως υποστηρίζεται από μια μερίδα ακαδημαϊκών, αποτελεί έναν ανεξέλεγκτο οργανισμό και η διακριτική ευχέρεια που του παρέχεται αποτελεί σημείο εκδήλωσης διαφθοράς¹⁰².

Βάση αυτής της προσέγγισης η διαφθορά στην αστυνομία θα πρέπει να εξετάζεται μέσα από ένα γενικότερο πλαίσιο, κοινωνικό και πολιτικό, στο οποίο εμφανίζεται. Η υπέρμετρη χρήση της διακριτικής ευχέρειας από έναν αστυνομικό, δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα μεμονωμένο περιστατικό, αλλά θα πρέπει να εξετάζεται με παράλληλα με την εργασιακή κουλτούρα της υπηρεσίας που υπηρετεί και τις συγκεκριμένες δομές της κοινωνίας¹⁰³. Η διακριτική ευχέρεια αποτελεί απλώς το εργαλείο που χρησιμοποιείται με λάθος τρόπο και δεν είναι μια από τις βασικές αιτίες εξάπλωσης της διαφθοράς στην αστυνομία.

Το πρόβλημα που υπάρχει με την διακριτική ευχέρεια δεν πρέπει να σχετίζεται με την ύπαρξη της, αφού η τυφλή εφαρμογή των νόμων δεν επιλύει πάντα τα προβλήματα σε ένα κοινωνικό σύνολο. Επομένως θα πρέπει να βρεθεί ένα σύνολο καλών πρακτικών με τους οποίους θα είναι αδύνατη η εργαλειοποίηση της για την εξυπηρέτηση ιδιοτελών ή άλλων συμφερόντων¹⁰⁴. Έτσι η αστυνομία θα λειτουργεί στα πλαίσια της αποστολής της, μέσα από τους κανόνες δικαίου εφαρμόζοντας αμερόληπτα τους νόμους.

2. Παράγοντες ανάπτυξης Διαφθοράς

Εάν και οι γενικές αιτίες ανάπτυξης της διαφθοράς έχουν αναδειχθεί μέσα από έρευνες, οι παράγοντες που σχετίζονται με την ανάπτυξη της διαφθοράς στην αστυνομία είναι κάτι που δεν έχει μελετηθεί σε βάθος. Ο σημαντικότερος λόγος είναι η έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων, αφού οι διάφοροι τύποι διαφθοράς στην αστυνομία δεν μπορεί να μελετηθεί μέσα από δημόσιες έρευνες¹⁰⁵. Πολλούς από

---

¹⁰⁰ Nowacki, J. & Spencer, T. (2019). Police discretion, organizational characteristics, and traffic stops: An analysis of racial disparity in illinois. *International Journal of Police Science & Management*. σελ. 4

¹⁰¹ Βιδάλη Σ. (2019), «Όψεις της ανάκρισης σε υποθέσεις εγκλημάτων των ισχυρών και οργανωμένου εγκλήματος». σελ. 328

¹⁰² Bronnit, S. & Stenning, P. (2011) *Understanding Discretion in Modern Policing*. σελ. 322

¹⁰³ Bronnit, S. & Stenning, P. (2011). *ό.π.*

¹⁰⁴ Bronnit, S. & Stenning, P. (2011) *Understanding Discretion in Modern Policing*. σελ. 329

¹⁰⁵ Dzhokova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). *Countering Police Corruption: European Perspectives*. σελ. 18

τους παράγοντες διαφθοράς που σχετίζονται με την διαφθορά στον δημόσιο τομέα ισχύουν και για την Αστυνομία. Οι παράγοντες αυτοί χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

2.1 Οργανωσιακοί παράγοντες

Η ιεραρχία

Έχει διαπιστωθεί μέσα από έρευνες ότι μια αυστηρά ιεραρχημένη διοίκηση του σώματος είναι ιδιαίτερη επικίνδυνη για την εμφάνιση διαφθοράς. Αυτό συμβαίνει ειδικά σε δομές όπου δεν υπάρχει αυστηρός εξωτερικός έλεγχος και οι εξουσίες συγκεντρώνονται στην ηγεσία της Αστυνομίας¹⁰⁶. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εξάπλωση της διαφθοράς και στο υπόλοιπο σώμα. Όμως και από την άλλη πλευρά, η αποκέντρωση εξουσιών από την ηγεσία της αστυνομίας, δεν την απαλλάσσει αυτόματα από τους κινδύνους ανάπτυξης διαφθοράς¹⁰⁷.

Καταμερισμός εργασίας και λειτουργική αυτονομία

Το αστυνομικό σώμα χωρίζεται σε μια σειρά από διαφορετικές υπηρεσίες, οι οποίες έχουν διαφορετικές λειτουργίες και συνήθως τους παραχωρείται μια λειτουργική αυτονομία για να εκτελέσουν το έργο τους. Αυτό προκαλεί εμπόδια στην συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών ακόμα και σε διαμάχες. Επίσης με τον καταμερισμό αυτό, δημιουργούνται συνθήκες που εμποδίζουν την εποπτεία και τον εξωτερικό έλεγχο τους¹⁰⁸.

Οι επαφές με παραβάτες του νόμου

Οι αστυνομικοί έρχονται συχνά σε επαφή με ποινικούς παραβάτες ή πληροφοριοδότες, το οποίο αυξάνει τον κίνδυνο να μειωθούν οι ηθικές τους αναστολές και να εκδηλωθούν περιπτώσεις διαφθοράς ή ακόμα συμμετοχής σε ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα¹⁰⁹.

Κώδικας σιωπής

Ο κώδικας σιωπής μεταξύ των αστυνομικών είναι γνωστός ως "Μπλε κώδικας σιωπής" και αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά μεταξύ των αστυνομικών. Ο κώδικας σιωπής είναι μέρος της κουλτούρας εντός του σώματος και της έντονης αίσθησης ομαδικής πίστης μεταξύ των αστυνομικών¹¹⁰. Η νοοτροπία των αστυνομικών που είναι γνωστή ως "εμείς εναντίον τους", δημιουργεί απροθυμία μεταξύ των αστυνομικών να αναφέρουν περιπτώσεις ανήθικης ή παραβατικής συμπεριφοράς των συναδέλφων τους.

Αυτό το φαινόμενο εξηγείται κυρίως από δύο παράγοντες: Αρχικά, σε πολλές αστικές περιοχές η φύση της μάχη κατά του εγκλήματος ενισχύει αυτή την νοοτροπία. Αυτό συμβαίνει ειδικότερα στις

¹⁰⁶ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π., σελ. 21

¹⁰⁷ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 22

¹⁰⁸ c Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 22

¹⁰⁹ c Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). Ό.π. Σελ.22

¹¹⁰ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). Ό.π., σελ 22

περιπτώσεις όπου ανώτεροι αξιωματικοί έχουν μη ρεαλιστικές απαιτήσεις από τους κατώτερους¹¹¹. Έπειτα, η φύση του επαγγέλματος είναι τέτοια όπου ανά πάσα στιγμή μια ομάδα αστυνομικών μπορούν να αντιμετωπίσουν μια σοβαρή απειλή για την σωματική τους ακεραιότητα και θα πρέπει να βασίζεται ο ένας στον άλλον. Αυτό κάποιες στιγμές μπορεί να σημαίνει ότι θα υπάρχει υπέρβαση των ορίων που προβλέπονται από τον νόμο¹¹².

Οι άτυποι αυτοί κώδικες των αστυνομικών εντοπίζονται σε όλα τα επίπεδα ιεραρχίας του αστυνομικού σώματος. Οι κώδικες αυτοί κάμπτονται μόνο σε περιστατικά διαφθοράς τα οποία είναι ιδιαίτερος επαχθή και για τους ίδιους ή όταν το περιστατικό έχει γίνει ήδη γνωστό στο ευρύ κοινό¹¹³. Όπως γίνεται αντιληπτό, επισήμως γίνονται γνωστά ή τιμωρούνται ελάχιστα περιστατικά διαφθοράς που γίνονται στο αστυνομικό σώμα.

Άλλοι οργανωσιακοί παράγοντες

Ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της οργάνωσης του Αστυνομικού σώματος, το οποίο διευκολύνει την ανάπτυξη εστιών διαφθοράς είναι τα αυτόνομα δίκτυα που αναπτύσσονται και λειτουργούν αυτόνομα σαν ένας κλειστός κόσμος, χωρίς να έρχονται σε αλληλεπίδραση με άλλες υπηρεσίες. Η εποπτεία τους είναι δύσκολη και ο ανεπαρκής τους έλεγχος τους επιτρέπει να αποκλίνουν από τα καθήκοντα τους¹¹⁴.

Επίσης ένας ακόμη παράγοντας είναι η κακή ή περιορισμένη εξωτερική εποπτεία του αστυνομικού σώματος. Αυτό έχει ως συνέπεια την εξάπλωση της διαφθοράς μέσα στο σώμα, η οποία μένει αθέατη για μεγάλες χρονικές περιόδους μέχρι να ξεσπάσει το σκάνδαλο.

Ένας ακόμα παράγοντας είναι η πολιτική που ακολουθείται με τον όρο "κάλυψε την πλάτη σου". Όταν υπάρχει πίεση στα ανώτατα στελέχη της ηγεσίας για την επίτευξη αποτελεσμάτων, αυτοί συνήθως οδηγούνται σε τακτικές όπου κάνουν τα "στραβά μάτια" στις παραβιάσεις των κανόνων που γίνονται από τους κατωτέρους τους. Στις περιπτώσεις όπου δημιουργούνται προβλήματα, οι ανώτατοι αξιωματικοί δεν αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους και κρύβονται πίσω από το σύνθημα ότι οι κανόνες πρέπει να τηρούνται πάντα¹¹⁵.

Η κύρια αποστολή της Αστυνομίας είναι η μείωση της εγκληματικότητας. Όμως αυτό επηρεάζεται από πολλούς και διαφορετικούς εξωτερικούς παράγοντες, οι οποίοι έχουν ισχυρότερη επίδραση από την Αστυνομία. Η πίεση που ασκείται στην αστυνομία για την εκπλήρωση της αποστολής της, ειδικά σε σοβαρές υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος, δημιουργεί συνθήκες μη τήρησης του κώδικα δεοντολογίας.

Επιπλέον παράγοντες που βοηθούν στην ανάπτυξη διαφθοράς στην αστυνομία είναι η έλλειψη αξιοκρατικής κουλτούρας και τα χαμηλά πρότυπα πρόσληψης αστυνομικών¹¹⁶.

¹¹¹ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 23

¹¹² Williams, H. (2002). Core factors of Police Corruption across the World. Forum on crime and Society. σελ. 86

¹¹³ Albrecht, J. (2017). Police Brutality, Misconduct and Corruption Criminological Explanations and Policy Implications. σελ.32

¹¹⁴ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 23

¹¹⁵ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 23

¹¹⁶ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 24¹¹⁶

2.2 Κοινωνικοί παράγοντες

Οι κοινωνικοί παράγοντες που λειτουργούν ευνοϊκά για την ανάπτυξη του φαινομένου της διαφθοράς στην αστυνομία και αφορούν την λειτουργία και την δομή των θεσμών, συνδέονται με τις γενικότερες κοινωνικές και πολιτικές τάσεις πέραν της αστυνομίας¹¹⁷. Σύμφωνα με την έρευνα του Benson¹¹⁸, οι τρεις βασικότεροι παράγοντες είναι οι εξής:

Οι χαμηλές οικονομικές απολαβές.

Ο συνδυασμός ενός χαμηλού μισθού με τα υψηλά κέρδη που μπορεί να αποκομίσει ένας αστυνομικός με την συμμετοχή του σε μια εγκληματική δραστηριότητα, τον οδηγεί όλο και πιο κοντά σε μια πράξη διαφθοράς¹¹⁹.

Έλλειψη ακεραιότητας

Ο συγκεκριμένος παράγοντας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση της διαφθοράς. Τα παλαιότερα στελέχη της αστυνομίας είχαν περιορισμένους ηθικούς φραγμούς, όμως για τους νεότερους αστυνομικούς θεωρείται ότι υπάρχει μεγάλη αντίσταση σε πρακτικές διαφθοράς¹²⁰.

Επιδίωξη των πολιτών για δωροδοκία

Σε μια κοινωνία όπου το φαινόμενο της διαφθοράς είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένο σε όλο το εύρος της, οι πολίτες μαθαίνουν να την θεωρούν ως κάτι το φυσιολογικό. Όταν το γενικό κοινωνικό σύνολο αποδέχεται και ζει μέσα σε πελατειακές σχέσεις και διαφθορά υπαλλήλων, έχει ως αποτέλεσμα και οι έντιμοι κρατικοί υπάλληλοι να ενδίδουν σε φαινόμενα διαφθοράς. Άλλωστε πολλές φορές οι ίδιοι οι πολίτες καταφεύγουν σε πράξεις δωροδοκίας από μόνοι τους, προσφέροντας κάποιου είδους αμοιβής¹²¹.

2.3 Δομικοί παράγοντες

Η γεωγραφική προοπτική

Η γεωγραφική θέση ενός κράτους μπορεί να επηρεάσει άμεσα την ανάπτυξη της διαφθοράς στο αστυνομικό σώμα τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Η πρωτεύουσες των κρατών, τα μεγάλα αστικά κέντρα και τα δημοφιλή τουριστικά θέρετρα εμφανίζουν μεγάλες αγορές για παράνομα

---

¹¹⁷ Βιδάλη, Σ. (2012). Αστυνομία. Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα. σελ. 211

¹¹⁸ Benson, B. (2008). Analysing police corruption and possible causes. Southern African Journal of Criminology. σελ. 9

¹¹⁹ Williams, H. (2002). Core factors of Police Corruption across the World. Forum on crime and Society. σελ. 89

¹²⁰ Benson, B. (2008). ό.π. σελ. 9

¹²¹ Benson, B. (2008). ό.π.

αγαθά και υπηρεσίες, τα οποία κάνουν τις αρχές επιβολής του νόμου πιο ευάλωτες σε πράξεις διαφθοράς¹²².

Σημαντικό ρόλο σε αυτό έχουν και τα διεθνή σύνορα που περιβάλλεται μια χώρα. Οι περιφερειακές ζώνες αποτελούν τεράστια πρόκληση για τις αρχές επιβολής του νόμου, λόγω των δεσμών που υπάρχουν μεταξύ νόμιμου και παράνομου διασυνοριακού εμπορίου¹²³.

Ιστορική προοπτική

Η αστυνομική διαφθορά είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που επαναλαμβάνεται συνεχώς, όμως η ποικιλία στις μορφές που παρουσιάζει είναι αποτέλεσμα από τον τρόπο όπου έχουν διαμορφωθεί και εξελιχθεί οι θεσμοί ενός κράτους. Το μεγαλύτερο μέρος της αστυνομικής διαφθοράς που εντοπίζεται στην βόρεια Ευρώπη είναι είτε λόγω της "ευγενούς αιτίας" είτε λόγω της διαφθοράς που πηγάζει από την ανικανότητα ή την αδυναμία ορθής εκτέλεσης των καθηκόντων τους¹²⁴. Η διαφθορά ευγενούς αιτίας αναφέρεται σε εκείνες της πράξεις που έχουν στόχο την επίτευξη ενός καλού αποτελέσματος, αλλά πραγματώνεται με παραβατικές πράξεις. Όμως είναι αντικειμενικά δύσκολο να ξεχωρίσουν οι περιπτώσεις διαφθοράς ευγενούς αιτίας οι οποίες οφείλονται και αποσκοπούν στο κοινό καλό και όχι για λόγους σταδιοδρομίας των αξιωματικών των σωμάτων ασφαλείας¹²⁵.

3. ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας. Θα πρέπει πρώτα να γίνει αντιληπτή η έκταση που έχει πάρει και οι μορφές με τις οποίες εκδηλώνονται. Θα πρέπει να ερευνηθεί και να γίνει σαφές εάν υπάρχουν μόνο κάποια μεμονωμένα διεφθαρμένα άτομα, ή υπάρχουν κάποιες διεφθαρμένες ομάδες ή ακόμα ολόκληρα τμήματα ή υπηρεσίες στα σώματα ασφαλείας.

3.1 Με βάση το προφίλ του δράστη

Προσεγγίζοντας την κατανόηση του φαινομένου της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας με βάση το προφίλ του δράστη, καταλήγουμε στην ταξινόμηση του προφίλ των δραστών σε τέσσερις κατηγορίες. Με τον συγκεκριμένο τρόπο απεικονίζεται ο τρόπος με τον οποίο η αστυνομική διαφθορά παίρνει διαφορετικές μορφές ανάλογα με τον βαθμό και τα καθήκοντα του κάθε αστυνομικού¹²⁶. Οι δύο πρώτες κατηγορίες διεφθαρμένων αστυνομικών αφορούν "ατομική παρέκκλιση" ενώ οι άλλες δύο σχετίζονται με "ομαδική παρέκκλιση".

¹²² Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 18

¹²³ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 19

¹²⁴ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 20

¹²⁵ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 21

¹²⁶ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 24

Η πρώτη κατηγορία αποτελείται από μεμονωμένα άτομα στα κατώτερα στρώματα της ιεραρχίας. Στην δεύτερη κατηγορία βρίσκονται αστυνομικοί οι οποίοι απολαμβάνουν εκτεταμένη ελευθερία στα καθήκοντα τους, μπορούν να κρατήσουν αποστάσεις από τον οργανισμό και λειτουργούν και αυτοί αυτόνομα. Συνήθως βρίσκονται σε υψηλές ιεραρχικές θέσεις και γνωρίζουν απόρρητες πληροφορίες. Στην τρίτη κατηγορία υπάγονται οι ομάδες με ισχυρό πνεύμα ομαδικότητας, που έχουν δημιουργήσει μια δική τους κουλτούρα που τους διευκολύνει να παρεκκλίνουν οργανωμένα. Οι ισχυροί δεσμοί της ομάδας του βοηθά να προστατεύονται από εξωτερικούς ελέγχους. Τέλος στην τέταρτη κατηγορία, βρίσκονται τα άτομα που υπό την κάλυψη της ομάδας λειτουργούν επιθετικά για να την εύρεση καταστάσεων που μπορούν να εκμεταλλευτούν¹²⁷.

Η συγκεκριμένη τυπολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τις χώρες κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε πολλές χώρες όπου συναντώνται χαμηλά επίπεδα διαφθοράς αλλά υπάρχουν μεγάλες αγορές και ισχυρά εγκληματικά δίκτυα, αποκαλύπτονται περιστασιακά διεφθαρμένοι αστυνομικοί της δεύτερης και τρίτης κατηγορίας. Η δεύτερη κατηγορία παρουσιάζει σημαντικές προκλήσεις, διότι ο διεφθαρμένος αστυνομικός λόγω της θέσης τους έχουν άριστη γνώση του συστήματος και των πρακτικών που ακολουθούνται, είναι ιδιαίτερα προσεχτικοί και έχουν πολλές φορές καλύτερη γνώση των μεθόδων και των τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται από τις μονάδες εσωτερικού ελέγχου¹²⁸. Η τρίτη κατηγορία είναι ενδεικτική της βελτίωσης ή της επιδείνωσης των μεθόδων που χρησιμοποιούνται κατά της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας.

3.2 Με βάση την πράξη διαφθοράς

Εάν και υπάρχουν πολλές μορφές με τις οποίες μπορεί να εκδηλωθεί η διαφθορά, σύμφωνα με τους Sumi και Lalicic μπορεί να διαχωριστεί σε τρεις βασικές κατηγορίες¹²⁹.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται οι πολύ απλές μορφές χρηματισμού των αστυνομικών υπαλλήλων. Οι πράξεις αυτές πραγματοποιούνται κατά την καθημερινή επαφή των αστυνομικών με τους πολίτες και ως εκ τούτου είναι εύκολο να εντοπιστεί. Η δωροδοκία αστυνομικών της τροχαίας στο δρόμο είναι ένα συχνό φαινόμενο σε αρκετές χώρες, προκειμένου να μην τους επιβληθεί κάποιο πρόστιμο¹³⁰. Οι πολίτες για να ευχαριστήσουν τους αστυνομικούς τους προσφέρουν κάποια δώρα χαμηλής αξίας προκειμένου να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό κλίμα.

Στην δεύτερη κατηγορία υπάγονται οι περιπτώσεις όπου αστυνομικοί υπάλληλοι συνεργάζονται με τα εγκληματικά δίκτυα. Κατά την συνεργασία αυτή οι αστυνομικοί παρέχουν στο δίκτυο χρήσιμες πληροφορίες ή παρεμβαίνουν στην εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας. Επίσης οι διεφθαρμένοι αστυνομικοί, μπορούν να εξασφαλίσουν την επιβίωση ενός εγκληματικού δικτύου είτε μέσω της παροχής πληροφοριών για το επίπεδο των ερευνών των αρχών είτε στρέφοντας το ενδιαφέρον σε άλλα αντίπαλα εγκληματικά δίκτυα, βγάζοντας τα από τον ανταγωνισμό¹³¹. Ακόμη οι αστυνομικοί μπορούν να επέμβουν στην δικογραφία, με τις σκόπιμες κατασχέσεις πειστηρίων ή την απώλεια τους,

¹²⁷ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). Ο.π., σελ. 24

¹²⁸ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 25

¹²⁹ Šumi, R., Laličić, L. (2015). Risk analysis of corruption within law enforcement. Belgrade, Council of Europe. σελ 10

¹³⁰ Šumi, R., Laličić, L. (2015). ό.π. σελ. 11

¹³¹ Šumi, R., Laličić, L. (2015). Ο.π. σελ. 11

καθυστερήσεις επί δικονομικών ενεργειών με σκοπό την εξάλειψη πειστηρίων και με την ενοχοποίηση ή απενεχοποίηση κάποιας συμπεριφοράς. Με το τρόπο αυτό, επειδή ακόμα η δικογραφία βρίσκεται στο στάδιο της προανάκρισης, ο εισαγγελέας δεν λαμβάνει γνώση έγκαιρα για τις ενέργειες των αστυνομικών, με αποτέλεσμα αυτές να μην μπορούν να ελεγχθούν και να μην αποκαλύπτονται¹³². Αυτή η κατηγορία πρόκειται για το βαρύτερο στάδιο της πρώτης κατηγορίας και παρουσιάζει έντονο εγκληματικό χαρακτήρα.

Στην τρίτη κατηγορία συναντώνται οι περιπτώσεις όπου το αστυνομικό σώμα εργαλειοποιείται από μια διεφθαρμένη πολιτική κυβέρνηση. Η συγκεκριμένη μορφή εμφανίζεται σε αυταρχικά πολιτικά συστήματα, ιδιαίτερα ασταθή. Οι πολιτικοί με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζουν συγκεκριμένες πληροφορίες που μόνο η αστυνομία μπορεί να γνωρίζει. Επίσης σε αυτή την μορφή βλέπουμε περιπτώσεις όπου πολιτικοί αντίπαλοι παγιδεύονται μέσω της κατασκευής δικογραφιών¹³³. Στην Ελλάδα τέτοια μορφής διαφθοράς στην αστυνομία εμφανίστηκε κατά την περίοδο της δικτατορίας και τη μεταπολίτευση, όπου η αστυνομία έκανε χρήση αυταρχικών πρακτικών¹³⁴.

4. Συνέπειες της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας

Η διαφθορά ως φαινόμενο, εντοπίζεται σε όλους τους κρατικούς τομείς και προκαλεί σοβαρές συνέπειες στην εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας. Ωστόσο, στην περίπτωση της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας, οι κίνδυνοι είναι πολλοί περισσότεροι. Ο βασικός λόγος που συμβαίνει αυτό είναι διότι η βασική αποστολή της αστυνομίας είναι η εφαρμογή των νόμων και η προστασία των πολιτών μιας κοινωνίας, το οποίο έρχεται σε αντίθεση με τις πράξεις μιας διεφθαρμένης αστυνομίας.

Η πιο σημαντική επίπτωση εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι πολίτες χάνουν την εμπιστοσύνη τους στο θεσμό της αστυνομίας και κατ' επέκταση και στους λοιπούς θεσμούς. Η κακή εικόνα της αστυνομίας, που αποτελεί το "μακρύ χέρι" του κράτους, δημιουργεί μια κακή εικόνα και για το κράτος. Η αστυνομία έχει ανάγκη τους πολίτες για να εκτελέσει την αποστολή της και για τον λόγο αυτό της είναι απαραίτητη η εμπιστοσύνη τους¹³⁵. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια προωθείται ένα μοντέλο κοινοτικής αστυνόμευσης από τις κυβερνήσεις, το οποίο βασίζεται στις καλές σχέσεις μεταξύ των πολιτών και της αστυνομίας¹³⁶. Χωρίς την εμπιστοσύνη των πολιτών στην αστυνομία, τα μοντέλα αυτά είναι καταδικασμένα να αποτύχουν. Το μοντέλο κοινοτικής αστυνόμευσης ήταν αποτέλεσμα κυρίως λόγω των απόψεων όπου υποστήριζαν ότι το έγκλημα είναι μια κοινωνική διεργασία και άρα κάτι αναπόφευκτο να συμβεί. Επίσης στηρίχθηκε στην παραδοχή ότι δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με αποτελεσματικό τρόπο το οργανωμένο έγκλημα και η διαφθορά και ως εκ τούτου η μόνη λύση στο πρόβλημα αυτό είναι να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στην μικρό εγκληματικότητα και στην εγκληματικότητα των νέων, όπου αποτελούν και την ρίζα του προβλήματος¹³⁷.

¹³² Βιδάλη, Σ. (2007). Έλεγχος του Εγκλήματος και Δημόσια Αστυνομία. Τομές και συνέχειες στην Αντεγκληματική Πολιτική. σελ. 893

¹³³ Šumi, R., Laličić, L. (2015). 'οπ.π., σελ 12

¹³⁴ Βιδάλη, Σ. (2007). όπ.π., σελ. 766

¹³⁵ Bayley, D., Perito, R. (2011). Police Corruption. What past scandals teach about current challenges. United States Institute of Peace. σελ. 5-6

¹³⁶ Βιδάλη, Σ. (2012). Αστυνομία. Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα. σελ. 47

¹³⁷ Βιδάλη, Σ. & Κουλούρης, Ν. (2012). Αποκλίνουσα συμπεριφορά και ποινικό φαινόμενο. Σελ. 239

Επίσης σημαντικές επιπτώσεις έχει και για τον ίδιο τον θεσμό της δικαιοσύνης. Η αστυνομία απολαμβάνει το δικαίωμα της διακριτικής ευχέρειας όπως αναφέραμε και σε προηγούμενη ενότητα. Συνδυάζοντας αυτό με το γεγονός ότι είναι η πρώτη αρχή που έρχεται σε επαφή με μια εγκληματική δραστηριότητα, δημιουργούν ερωτήματα με το κατά πόσο είναι αδιάλειπτη η ποινική διαδικασία. Όταν η αστυνομία μπορεί να επέμβει χωρίς έλεγχο στην ποινική διαδικασία, δημιουργούνται αμφιβολίες για το κατά πόσο τηρείτε η αρχή της δίκαιης δίκης¹³⁸.

Στην Ελλάδα, το υλικό που φτάνει στο ακροατήριο έχει διαμορφώσει ήδη την έκβαση της δίκης σε μεγάλο βαθμό, όπως αναφέρουν σχετικά οι δικαστές. Αυτό συμβαίνει ανεξάρτητα από το γεγονός εάν υπάρχουν σκόπιμες ελλείψεις ή συγκεκριμένες τροποποιήσεις από την αστυνομία¹³⁹. Εάν και από τον νόμο οι δικαστές έχουν την δυνατότητα να εκτιμήσουν ελεύθερα τις αποδείξεις χωρίς να δεσμεύονται από αυτές, πρακτικά δεν συμβαίνει αυτό. Οι δικαστές εξετάζουν το διαθέσιμο υλικό όπου ήδη προϋπάρχει από τους διαδίκους και σπάνια προβαίνουν σε περαιτέρω έρευνες¹⁴⁰. Είναι προφανές ότι η δυνατότητα που δίνεται στους αστυνομικούς μέσω της διακριτικής ευχέρειας που τους παρέχεται, δημιουργεί καταστρατήγηση θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την ποινική διαδικασία.

5. Καταπολέμηση της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας

Η ίδρυση ενός ειδικευμένου φορέα για την καταπολέμηση της διαφθοράς των σωμάτων ασφαλείας, εντοπίζεται σε χώρες της δυτικής Ευρώπης, όπως η Γερμανία και η Βρετανία¹⁴¹. Οι συγκεκριμένοι φορείς μπορούν να ασκούν εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο καθώς και να παρακολουθούν το αστυνομικό έργο. Πολλές φορές οι συγκεκριμένοι φορείς είναι πιο αποτελεσματικοί από άλλους φορείς ελέγχου (κοινοβούλιο, εισαγγελία, κ.α.) λόγω της δυνατότητας που έχουν να χρησιμοποιούν τους πόρους, τον χρόνο και την τεχνογνωσία¹⁴². Μπορούν να χρησιμοποιηθούν έτσι ώστε ένα μέρος του φορέα να επιβλέπει μόνο τις αστυνομικές δραστηριότητες, ενώ το άλλο να επιβλέπει όλο τον δημόσιο τομέα. Σύμφωνα με αυτό προκύπτουν οι παρακάτω τύποι εξειδίκευσης των φορέων για την καταπολέμηση της διαφθοράς:

- **Εξειδικευμένοι φορείς για την καταπολέμηση της διαφθοράς σε ολόκληρο τον δημόσιο τομέα.**

Τέτοιου τύπου φορείς συναντάμε στο Βέλγιο και στην Αυστρία. Ο συγκεκριμένος τύπος καλύπτει και τις τρεις λειτουργίες που συνιστά η Σύμβαση για την καταπολέμηση της διαφθοράς των Ηνωμένων Εθνών¹⁴³, ήτοι πρόληψη, αστυνομικές έρευνες, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση. Το μειονέκτημα αυτού του τύπου φορέα είναι ότι αντιμετωπίζει ένα πλήθος πληροφοριών για διερεύνηση ενώ δεν έχει επαρκείς πόρους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στην υποτίμηση της σημασίας της καταπολέμησης της

¹³⁸ Bayley, D., Perito, R. (2011). Police Corruption. What past scandals teach about current challenges. United States Institute of Peace. σελ. 2

¹³⁹ Δασκαλάκης, Η. (1985). Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης. σελ. 122

¹⁴⁰ Δασκαλάκης, Η. (1985). ό.π. σελ. 123

¹⁴¹ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 32

¹⁴² Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 33

¹⁴³ UNCOC (2004), United Nations Convention Against Corruption, New York

διαφθοράς στην αστυνομία ή να περιορίζουν σημαντικά την έρευνα σε περιστατικά ανάρμοστης συμπεριφοράς¹⁴⁴.

- **Εξειδικευμένοι φορείς αστυνομικής εποπτείας.**

Διερευνούν και επανεξετάζουν όλες τις περιπτώσεις ανάρμοστης συμπεριφοράς από αστυνομικούς. Βασικός στόχος τους είναι να διασφαλίσουν ότι οι καταγγελίες για αστυνομική κακοποίηση διερευνώνται σύμφωνα με τον νόμο. Διερευνούν μόνο σοβαρές περιπτώσεις εγκληματικών πράξεων και αδικημάτων από αστυνομικούς, έτσι ώστε να διασφαλίζουν την πλήρη ανεξαρτησία και διαφάνεια των ερευνών σε υποθέσεις υψηλής σημασίας για το δημόσιο. Επίσης καθήκον τους είναι η διασφάλιση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην αστυνομία¹⁴⁵. Ένα από τα πλεονεκτήματα του συγκεκριμένου τύπου φορέα είναι ότι εξετάζουν την διαφθορά σε όλο το εύρος του αστυνομικού σώματος και έτσι μπορούν να εντοπίσουν μοντέλα συμπεριφοράς καθώς και την σχέση μεταξύ της διαφθοράς και άλλων αδικημάτων.

- **Εξειδικευμένοι φορείς που ερευνούν την διαφθορά της αστυνομίας.**

Οι φορείς αυτοί επικεντρώνονται στην έρευνα και την πρόληψη της διαφθοράς στο αστυνομικό σώμα. Το πλεονέκτημα αυτού του φορέα είναι η εξειδίκευση που έχουν, η οποία τους εξασφαλίζει τους απαραίτητους πόρους, την τεχνογνωσία και τον χρόνο για να ερευνήσουν μια υπόθεση διαφθοράς. Η ανεξαρτησία ενός φορέα αυτού του τύπου από την αστυνομία ή το αρμόδιο υπουργείο είναι ιδιαίτερα σημαντική, όμως δεν διασφαλίζεται πάντα. Την στιγμή που λειτουργούν στο πλαίσιο των αστυνομικών δυνάμεων, οι φορείς αυτοί έχουν κάποιους περιορισμούς και συνήθως αποφεύγουν την έρευνα υποθέσεων διαφθοράς ανώτατων αξιωματικών ή περιπτώσεων διαφθοράς που σχετίζεται με το οργανωμένο έγκλημα¹⁴⁶.

Η Ελλάδα, ακολουθώντας τις υποχρεώσεις της ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ίδρυσε το 1999 μια ξεχωριστή υπηρεσία στην Ελληνική Αστυνομία για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η υπηρεσία αυτή ονομάστηκε Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας και είχε ως αποστολή τον έλεγχο των περιστατικών που εμπλέκονται αστυνομικοί. Στο επόμενο κεφάλαιο θα ακολουθήσει ανάλυση της υπηρεσίας αυτής και θα αναδειχθεί ο τρόπος όπου εξελίχθηκε στο πέρασμα του χρόνου.

---

¹⁴⁴ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 34

¹⁴⁵ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 34

¹⁴⁶ Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). ό.π. σελ. 34

ΜΕΡΟΣ Δ

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

1. Ίδρυση και αποστολή

Με την υπογραφή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την διαφθορά το 1999, η Ελλάδα όπως και τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποχρεώθηκε να ιδρύσει ένα ξεχωριστό σώμα για την καταπολέμηση της Διαφθοράς. Η χώρα μας υλοποίησε την υποχρέωση της αυτή με την ψήφιση του Ν. 2713/99¹⁴⁷, ιδρύοντας της Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων (Δ.Ε.Υ.) στην Ελληνική Αστυνομία, για την καταπολέμηση της διαφθοράς στο αστυνομικό σώμα. Άλλωστε την περίοδο εκείνη είχαν έρθει στο φως της δημοσιότητας αρκετά περιστατικά με εμπλεκόμενους αστυνομικούς.

Η ίδρυση της Δ.Ε.Υ. είχε ως βασικό σκοπό τον περιορισμό της διαφθοράς στους κόλπους του αστυνομικού σώματος. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της διερεύνησης των περιστατικών και των καταγγελιών, την εξιχνίαση και την δίωξη αδικημάτων που διαπράττονται από τα στελέχη του αστυνομικού σώματος ανεξαρτήτως βαθμού¹⁴⁸.

Στην συνέχεια οι αρμοδιότητες της Δ.Ε.Υ. διευρύνθηκαν με τον Ν. 3983/2011¹⁴⁹. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του ανωτέρω νόμου, οι αρμοδιότητες της επεκτάθηκαν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και σε όσους δραστηριοποιούνται στην χώρα μας από τους υπαλλήλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των διεθνών οργανισμών. Η επέκταση των καθηκόντων της στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, έχει εξαιρετική σημασία, διότι η υπηρεσία αυτή γίνεται το βασικό εργαλείο της πολιτείας για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα. Η αποτελεσματικότητα της θα διασφαλίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο κράτος και θα διατηρήσει την αξιοπιστία του.

Το 2019 η Δ.Ε.Υ. διευρύνει τις αρμοδιότητες της και πάλι και συγχωνεύεται με την Υπηρεσία Εσωτερικών υποθέσεων του Λιμενικού Σώματος. Με το Π.Δ. 65/2019¹⁵⁰, Η Δ.Ε.Υ. αλλάζει όνομα και γίνεται Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη.

Στα καθήκοντα της Υ.Ε.Υ.Σ.Α. όπως αναφέρεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του Π.Δ. 65/2019 είναι οι διατάξεις της παρ.2 άρθρου 1 του Ν.2713/1999¹⁵¹, της παραγράφου 2 του άρθρου 49

¹⁴⁷ ΦΕΚ 89/Α/30-4-1999

¹⁴⁸ Άρθρο 2 του Ν.2713/1999

¹⁴⁹ ΦΕΚ Α΄ 144/17.06.2011

¹⁵⁰ ΦΕΚ Α 113/2019

¹⁵¹ 2. Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων έχει ως αποστολή τη διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη σε όλη την επικράτεια των εγκλημάτων που διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά αστυνομικοί όλων των βαθμών και προβλέπονται από τις διατάξεις:

α. Των άρθρων 134 137Δ, 216 222, 235 246, 252 263 Α, 322 324, 336 353, 372 399 και 402 406 του Ποινικού

του Ν. 2935/2001¹⁵², της παραγράφου 2 του άρθρου 70 του Ν. 4219/2014¹⁵³. Η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. επιλαμβάνεται για τα αδικήματα αυτά που διαπράττουν ή συμμετέχουν αστυνομικοί όλων των βαθμών, ειδικοί φρουροί και συνοριακοί φύλακες, προσωπικό όλων των βαθμών του Λιμενικού Σώματος Ελληνικής Ακτοφυλακής, το προσωπικό του Πυροσβεστικού Σώματος, οι υπάλληλοι όλων των βαθμών και λειτουργοί του ευρύτερου δημοσίου τομέα¹⁵⁴ και οι υπάλληλοι ή αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των διεθνών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην χώρα.

2. Στελέχωση της Υ.Ε.Υ.Σ.Α.

Το προσωπικό που θα στελεχώσει την συγκεκριμένη υπηρεσία επιλέγεται με αυστηρά κριτήρια. Αρχικά ο διοικητής της υπηρεσίας, επιλέγεται από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη με την σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Διαφάνειας της Βουλής των Ελλήνων. Ο διοικητής είναι ανώτατος αξιωματικός της Ελληνικής Αστυνομίας και εκτελεί θητεία τριών ετών. Ο υποδιοικητής της υπηρεσίας επιλέγεται από το Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή, με την σύμφωνη γνώμη του υπουργού Ναυτιλίας και του υπουργού Προστασίας του Πολίτη. Ο υποδιοικητής είναι ανώτατος αξιωματικός του ανωτέρου σώματος και εκτελεί θητεία τριών ετών¹⁵⁵.

Το υπόλοιπο προσωπικό που στελεχώνει την υπηρεσία, προέρχεται από τον Αστυνομικό και το λιμενικό σώμα. Προτείνεται από τον ίδιο τον διοικητή της υπηρεσίας και θα πρέπει να ξεχωρίζει για το ήθος και την υπευθυνότητα του και την μέχρι τότε απόδοσή του στα καθήκοντα που εκτελούσε. Από την υπηρεσία εξαιρούνται τα στελέχη που έχουν υπηρετήσει στο παρελθόν σε υπηρεσίες προστασίας υψηλών ή κυβερνητικών προσώπων καθώς και όσοι έχουν καταδικαστεί αμετάκλητα ή είναι υπόδικοι

Κώδικα.

β. Της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, τα παίγνια, τα όπλα, τις αρχαιότητες, τη λαθρεμπορία και τους αλλοδαπούς.

¹⁵² 2. Το Γραφείο Εσωτερικών Υποθέσεων Υ.Ε.Ν. έχει ως αποστολή τη διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη των ακόλουθων εγκλημάτων που διαπράττουν ή συμμετέχουν σε αυτά προσωπικό Λ.Σ. όλων των βαθμών ή πολιτικοί υπάλληλοι του Υ.Ε.Ν. και των εποπτευόμενων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου:

α) Των άρθρων 134 137Δ, 216222, 235 246, 252 263Α, 322 324, 336 353, 372 400 και 402 406 του Ποινικού Κώδικα.

β) Της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, τα παίγνια, τα όπλα, τις αρχαιότητες, τη λαθρεμπορία και τους αλλοδαπούς.

¹⁵³ 2. Η Διεύθυνση Επιθεώρησης και Ελέγχου έχει ως αποστολή τη διερεύνηση, εξιχνίαση και δίωξη των εγκλημάτων της περίπτωσης κγ' της παρ. 1 του άρθρου 62 του π.δ. 210/1992 (Α' 99), καθώς και των εγκλημάτων των άρθρων 235-239, 241, 242, 252, 253, 254-256, 258-259, 261262, 264-266, 270-274, 380-382, 388, 389, 392, 394, 394Α Π.Κ., τα οποία διαπράττει ή στα οποία συμμετέχει το πυροσβεστικό προσωπικό όλων των βαθμών σε όλη την Επικράτεια, καθώς και εκείνων που διαπράττονται στο πλαίσιο εφαρμογής της νομοθεσίας για την πυρασφάλεια και πυροπροστασία.

¹⁵⁴ όπως αυτός καθορίστηκε με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (ΦΕΚ Α' 65) και επαναοριοθετήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 51 του ν. 1892/1990 (Α' 101)

¹⁵⁵ Άρθρο 20 του Π.Δ. 65/2019

σε συγκεκριμένα αδικήματα¹⁵⁶. Επίσης εξαιρούνται όσοι είναι μέλη ή κατέχουν οποιαδήποτε ιδιότητα στα δημοτικά ή περιφερειακά συμβούλια¹⁵⁷.

Λόγω της ιδιαίτερης αποστολής της Υ.Ε.Υ.Σ.Α. και για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των καθηκόντων της, στελεχώνεται και από προσωπικό ειδικών καθηκόντων το οποίο ειδικεύεται στους επιστημονικούς κλάδους της νομικής, της πληροφορικής και της χρηματοοικονομικής. Παράλληλα η υπηρεσία εποπτεύεται από Εισαγγελέα Εφετών, ο οποίος εξασφαλίζει και εγγυάται την αποτελεσματική αλλά ταυτόχρονα νόμιμη λειτουργία της υπηρεσίας¹⁵⁸. Με τον τρόπο αυτό καλλιεργείται ένα κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας των προσώπων που είναι διατεθειμένοι να καταγγείλουν εγκλήματα διαφθοράς.

Το προσωπικό που θα επιλεγεί να στελεχώσει την υπηρεσία θα εκπληρώσει θητεία τεσσάρων ετών με την δυνατότητα παράτασης της για επιπλέον τρία χρόνια. Τα καθήκοντα του καθορίζονται με βάση τα όσα αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 1 και 64 έως 69 του Π.Δ. 141/1991¹⁵⁹. Επίσης βασικό του καθήκον είναι να τηρεί απόλυτη εχεμύθεια για όλες τις πληροφορίες που περιέχονται στην γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του¹⁶⁰. Σε περίπτωση παράβασης του ανωτέρου, το προσωπικό πέραν από τις πειθαρχικές και αστικές ευθύνες που θα του αποδοθούν, τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 252 του Ποινικού Κώδικα. Εάν η διάπραξη ποινικού ή πειθαρχικού παραπτώματος σχετίζεται με την εκτέλεση των καθηκόντων του, τότε κατά την επιμέτρηση της ποινής του αποτελεί επιβαρυντικό στοιχείο¹⁶¹. Επίσης εάν οι προϊστάμενοι του προσωπικού διαπιστώσουν πως η συμπεριφορά ή υπηρεσιακή του απόδοση δεν είναι ανάλογη με τα όσα ρητά ορίζονται στις διατάξεις, τότε μπορούν να διακόψουν την θητεία του και να τον μεταθέσουν σε άλλη υπηρεσία¹⁶².

Το προσωπικό της Υ.Ε.Υ.Σ.Α. απολαμβάνει και κάποια δικαιώματα. Αρχικά στο προσωπικό χορηγείται ειδική μηνιαία αποζημίωση, όπως αυτή καθορίζεται με κοινή υπουργική απόφαση¹⁶³.

---

¹⁵⁶ Άρθρο 20, παράγραφος 5 του Π.Δ. 65/2019

α. έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα και σε οποιαδήποτε ποινή για κλοπή, υπεξαίρεση, απάτη, εκβίαση, πλαστογραφία, δωροδοκία, καταπίεση, απιστία περί την υπηρεσία, παράβαση καθήκοντος, καθ' υποτροπή συκοφαντική δυσφήμιση, υπεξαγωγή εγγράφου, νόθευση εγγράφου, δωροληψία, παραβάσεις της νομοθεσίας περί ναρκωτικών καθώς και για οποιοδήποτε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή έγκλημα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής,

β. είναι υπόδικο που έχει παραπεμφθεί με τελεσίδικο βούλευμα ή κατ' άλλον νόμιμο τρόπο για κακούργημα ή για πλημμέλημα της περίπτωσης α'

¹⁵⁷ Παράγραφος 5, άρθρο 20 του Π.Δ. 65/2019

¹⁵⁸ άρθρο 3 του Ν. 2713/1999. Εποπτεία

Η προανάκριση και η προκαταρκτική εξέταση που ενεργείται από τη Διεύθυνση και Υποδιεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων εποπτεύεται από τους εισαγγελείς εφετών Αθηνών και Θεσσαλονίκης, αντίστοιχα. Η εποπτεία αυτή ασκείται είτε από τους ίδιους, είτε διά των υφισταμένων τους εισαγγελέων ή αντεισαγγελέων εφετών και συνίσταται στο δικαίωμα να ενημερώνονται για όλες τις πληροφορίες ή καταγγελίες που περιέρχονται στις Υπηρεσίες αυτές, να λαμβάνουν γνώση όλων των υποθέσεων που χειρίζονται και να παρακολουθούν την πορεία τους, να δίδουν οδηγίες, να κατευθύνουν και να παρίστανται κατά τη διενέργεια των ανακριτικών πράξεων.

¹⁵⁹ ΦΕΚ Α' 58/30.04.1991

¹⁶⁰ Άρθρο 21, παράγραφος 1 του Π.Δ. 65/2019

¹⁶¹ Άρθρο 4, παράγραφος 2 του Ν. 2713/1999

¹⁶² Άρθρο 4, παράγραφος 5 του Ν.2713/1999

¹⁶³ Άρθρο 4, παράγραφος 4 του Ν.2713/1999

Επίσης το προσωπικό μετά την λήξη της θητείας του μπορεί να μετατεθεί στον τόπο συμφερόντων του, κατ' εξαίρεση των κενών οργανικών θέσεων, εφόσον βέβαια το επιθυμεί¹⁶⁴. Τα ανωτέρω δικαιώματα λειτουργούν ως κίνητρα για να εργαστεί κάποιος στην συγκεκριμένη υπηρεσία αλλά και σαν αντίμετρα σε περιπτώσεις χρηματισμού ή άλλων τρόπων επηρεασμού. Όμως η χορήγηση τέτοιων προνομίων δημιουργεί κάποιες αμφιβολίες, διότι λόγω αυτών προσελκύεται προσωπικό που έχει ως βασικό του ενδιαφέρον τα συγκεκριμένα προνόμια.

3. Λειτουργία της Υ.Ε.Υ.Σ.Α.

Για την επιτυχή ολοκλήρωση των στόχων της η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. συλλέγει πληροφορίες, αξιολογεί και τις αξιοποιεί τα στοιχεία που προκύπτουν, τα οποία σχετίζονται με παράνομες πράξεις όπως αυτές ορίζονται στις διατάξεις του Ν. 2713/1999. Από τα στοιχεία που έχει συλλέξει, διενεργεί είτε προανάκριση είτε προκαταρκτική εξέταση και ταυτόχρονα ενημερώνει τον αρμόδιο εισαγγελέα.

Η έρευνα και η εξιχνίαση αδικημάτων που σχετίζονται με την διαφθορά, όπως ήδη έχει αναφερθεί, δεν είναι μια απλή και γρήγορη διαδικασία. Για τον λόγο αυτό, στις έρευνες που διεξάγει ακολουθεί σύγχρονες μεθόδους και τεχνικές με βάση τα διεθνή πρότυπα. Ως εκ τούτου, από τον νόμο τις παρέχονται τα κατάλληλα νομικά εργαλεία για την εκτέλεση της αποστολής της. Η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. έχει απρόσκοπτη πρόσβαση σε όλα τα αρχεία των υπηρεσιών, μπορεί να ζητήσει την άρση του φορολογικού απορρήτου και να δεσμεύσει περιουσιακά στοιχεία. Επίσης, εφόσον τηρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις, μπορεί να κάνει χρήση των ειδικών ανακριτικών πράξεων¹⁶⁵.

Η υπηρεσία όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως εποπτεύεται από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Αυτό συμβαίνει για να εξασφαλιστεί πως η υπηρεσία αυτή δεν ξεφεύγει από τα όρια της νομιμότητας και δεν κάνει επιλογή ή κατάχρηση των νομικών εργαλείων που τις παρέχεται. Για τον λόγο αυτό, το σύνολο των καταγγελιών και των δικογραφιών που εισέρχονται στην υπηρεσία, ελέγχονται από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Επίσης το έργο της ελέγχεται και μέσω της ετήσιας απολογιστικής έκθεσης που υποβάλλεται κάθε χρόνο στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής¹⁶⁶.

4. Ανάλυση των απολογιστικών εκθέσεων της Υ.Ε.Υ.Σ.Α.

Μελετώντας τις απολογιστικές εκθέσεις της υπηρεσίας την τελευταία δεκαετία, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην τρόπο όπου δομούνται οι εκθέσεις, στα στοιχεία που επιλέγονται να δημοσιοποιηθούν από την υπηρεσία, στα συμπεράσματα που οδηγούνται και τέλος στις προτάσεις της ίδιας της υπηρεσίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

¹⁶⁴ Άρθρο 4, παράγραφος 6 του Ν.2713/199

¹⁶⁵ Άρθρο 6 του Ν. 2713/1999

¹⁶⁶ Άρθρο 8 του Ν. 2713/1999

Όσο αφορά την δομή των εκθέσεων της υπηρεσίας, αυτή σχεδόν παραμένει ίδια για όλα τα έτη. Κάποιες τροποποιήσεις εμφανίζονται μετά το 2016, πάνω στις περιπτώσεις διαφθοράς που ερεύνησε η υπηρεσία. Η δομή των εκθέσεων που χρησιμοποιείται έχει ως εξής: Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνεται η αποστολή της υπηρεσίας, το θεσμικό πλαίσιο και το νομικό πλαίσιο όπου βασίζεται η λειτουργία της. Μετά παρουσιάζονται τα βασικότερα στατιστικά δεδομένα της υπηρεσίας (αριθμός καταγγελιών, ποινικές διώξεις, συλλήψεις κ.α.) καθώς και χαρακτηριστικά γνωρίσματα όπως ο διαχωρισμός συλλήψεων αστυνομικών υπαλλήλων σε αξιωματικούς και χαμηλόβαθμους. Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζονται οι σημαντικότερες υποθέσεις όπου ανέλαβε και διεκπεραίωσε η υπηρεσία κάθε έτος. Στην συνέχεια γίνεται ένας απολογισμός της ετήσιας δραστηριότητας της υπηρεσίας με αυτή των προηγούμενων ετών. Στο τρίτο μέρος, γίνεται ο απολογισμός της υπηρεσίας και με βάση τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν, θέτονται οι νέοι στόχοι για την υπηρεσία. Επίσης η υπηρεσία προτείνει ιδέες και τρόπους όπου θα βοηθήσουν στην καταπολέμηση της διαφθοράς.

Όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως, η υπηρεσία από το 2011 με τον Ν. 3938/2011, ερευνά και υποθέσεις διαφθοράς υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Ως εκ τούτου, στις ετήσιες απολογιστικές της εκθέσεις παρουσιάζονται δεδομένα και για τον λοιπό δημόσιο τομέα. Όμως στα πλαίσια της παρούσης δεν θα αποτελέσει αντικείμενο μελέτης.

Οι εκθέσεις στο πρώτο μέρος τους δεν παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο στοιχείο, αφού απλώς γίνεται αναφορά στην αποστολή και την λειτουργία της υπηρεσίας. Τα δεδομένα αυτά είναι συγκεκριμένα και έχουν αναλυθεί εκτενώς προηγουμένως. Το μόνο που διαφοροποιείται στις εκθέσεις εντοπίζεται στις απολογιστικές εκθέσεις των ετών 2011 έως 2016, όπου γίνεται μνεία στις έννοιες για την ηθική, το κράτος και την διαφθορά, σύμφωνα με τον νομικό της ορισμό¹⁶⁷. Επίσης γίνεται αναφορά στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες οι οποίες έχουν οδηγήσει την υπηρεσία στην δημιουργία στρατηγικής βασισμένη στο δόγμα της μηδενικής ανοχής σε περιπτώσεις διαφθοράς. Σκοπός της εφαρμογής του συγκεκριμένου δόγματος κατά την υπηρεσία είναι η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και την ενίσχυση της αξιοπιστίας του κρατικού μηχανισμού απέναντι στην κοινωνία¹⁶⁸. Το δόγμα μηδενικής ανοχής χρησιμοποιήθηκε για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας του δρόμου στην Ελλάδα από 2005 και έπειτα. Αποτέλεσε έναν τρόπο ελέγχου της δυσάρεσκειας των πολιτών και των ευάλωτων πληθυσμών που είχαν συγκεντρωθεί στο κέντρο της Αθήνας¹⁶⁹. Προσπαθώντας να καταπολεμηθούν τα κοινωνικά προβλήματα, χρησιμοποιήθηκε έντονα η κατασταλτική αστυνόμευση. Όμως αυτό είχε αντίθετα αποτελέσματα γιατί αφενός δεν μείωσε την εγκληματικότητα του δρόμου και αφετέρου προκάλεσε την αύξηση των περιστατικών εγκληματικότητας των αστυνομικών¹⁷⁰. Στην προκειμένη περίπτωση, η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. εφάρμοσε το συγκεκριμένο δόγμα για να περιορίσει τα ανωτέρω φαινόμενα και να καταστήσει σαφές ότι όποιος αστυνομικός είναι παραβάτης του νόμου θα τιμωρείται. Η αποκλίνουσα συμπεριφορά και η χαμηλή παραβατικότητα των αστυνομικών αποτελεί πρόδρομο και δημιουργεί μια κουλτούρα ανοχής σε πράξεις διαφθοράς και συμμετοχής τους σε εγκληματικές οργανώσεις.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι το συγκεκριμένο δόγμα χρησιμοποιήθηκε από πολλές χώρες του δυτικού κόσμου, οι οποίες αντλώντας τις πολιτικές τους από τις θετικιστικές αντιλήψεις για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, αποφέραν αρνητικά αποτελέσματα μέχρι και

¹⁶⁷ Έκθεση Απολογισμού Δ.Ε.Υ., 2014, σελ. 1-3

¹⁶⁸ Έκθεση Απολογισμού Δ.Ε.Υ., 2013, σελ.77

¹⁶⁹ Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. σελ. 79

¹⁷⁰ Βιδάλη, Σ. (2017). ό.π. σελ. 80

σήμερα¹⁷¹. Από το 2017 και μετά, το τμήμα της έκθεσης που αναφέρει την πολιτική που χρησιμοποιεί η υπηρεσία απουσιάζει. Το συγκεκριμένο κρίνεται ότι έχει αρνητικό αντίκτυπο διότι δεν κάνει ξεκάθαρο από την αρχή το στρατηγικό δόγμα της υπηρεσίας, πλην όμως από τα στατιστικά στοιχεία όπως αυτά φαίνονται στις ετήσιες εκθέσεις της δείχνει να μην έχει αλλάξει ιδεολογικό προσανατολισμό.

Το δεύτερο μέρος των απολογιστικών εκθέσεων για όλα τα έτη είναι σχεδόν όμοιο και παρουσιάζει τα βασικότερα στατιστικά δεδομένα. Η υπηρεσία στις εκθέσεις επιλέγει να αναδείξει τον αριθμό των καταγγελιών που δέχθηκε, τις ποινικές διώξεις που ασκήθηκαν και τις συλλήψεις που έγιναν. Τα δεδομένα αυτά τα συγκρίνει με τα αντίστοιχα των προηγούμενων ετών. Για τις ανάγκες της παρούσης εργασίας θα μελετηθούν τα δεδομένα των εκθέσεων από το 2016 έως το 2021 όπου και παρουσιάζουν μια επιπλέον ενότητα για τις υποθέσεις διαφθοράς που ερεύνησε η υπηρεσία.

Οι καταγγελίες που δέχθηκε η υπηρεσία για αδικήματα εις βάρος αστυνομικών κατά τα έτη 2016 και 2017 ήταν σχεδόν διπλάσιες από ότι το 2021, όπως φαίνεται στον πίνακα παρακάτω. Εάν και από το 2016 και έπειτα οι καταγγελίες ακολουθούν καθοδική πορεία, τα τελευταία τρία έτη δείχνουν να σταθεροποιούνται. Παρά το γεγονός ότι οι καταγγελίες έχουν μειωθεί το 2021 έως και 50% από το 2016, οι ποινικές διώξεις που ασκήθηκαν τελικά, εάν και έχουν κάποιες διακυμάνσεις δείχνουν να μην ακολουθούν την καθοδική πορεία των καταγγελιών. Οι ποινικές διώξεις δεν είναι απαραίτητο να ακολουθούν την πορεία των καταγγελιών, όμως δεν μπορούμε να εξάγουμε κάποιο ασφαλές συμπέρασμα για την διαφορά αυτή. Εξαιρέση σε αυτό αποτελεί το έτος 2019, όπου έγινε ενώθηκα η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας με αυτή του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής και της Πυροσβεστικής υπηρεσίας. Ως εκ τούτου η αύξηση των αρμοδιοτήτων ενδεχομένως να επηρέασε σημαντικά τον αριθμό των ποινικών διώξεων που ασκήθηκαν. Επίσης στο τέλος του συγκεκριμένου τμήματος της κάθε ετήσιας απολογιστικής έκθεσης γίνεται μνεία ότι ο συνολικός αριθμός ποινικών διώξεων που εν τέλει ασκήθηκαν είναι μεγαλύτερος διότι ένας αριθμός υποθέσεων έχει υποβληθεί στις εισαγγελικές αρχές και εκκρεμεί η αξιολόγησή τους¹⁷².

Τα συγκεκριμένα στατιστικά δεδομένα όπως αναδεικνύονται στο πίνακα που ακολουθεί αφορούν το σύνολο των υποθέσεων που χειρίστηκε η υπηρεσία και δεν απεικονίζει μόνο τα αδικήματα διαφθοράς.

Έτος	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Καταγγελίες κατά αστυνομικών	784	703	508	340	443	391
Ποινικές διώξεις που ασκήθηκαν	201	111	85	195	117	112
Συλλήψεις αστυνομικών	56	23	23	25	24	19

¹⁷¹ Βιδάλη, Σ. (2017). ό.π. σελ. 40

¹⁷² Έκθεση Απολογισμού Δ.Ε.Υ., 2013, σελ. 60

Στον πίνακα που ακολουθεί αναδεικνύονται τα στατιστικά δεδομένα ανά έτος των εγκλημάτων διαφθοράς που διέπραξαν οι αστυνομικοί και ασκήθηκε ποινική δίωξη. Στο τμήμα αυτό της έκθεσης γίνεται ξανά μνεία ότι ο τελικός αριθμός είναι μεγαλύτερος καθώς εκκρεμεί η αξιολόγηση τους από τις εισαγγελικές αρχές

Έτος	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ποινικές διώξεις που ασκήθηκαν	201	111	85	195	117	112
Δωροληψία 235 Π.Κ.	3	11	8	3	2	33
Δωροδοκία 236 Π.Κ.	4	1	0	0	0	0
Εμπορία επιρροής 237Α Π.Κ.	0	1	1	0	0	1

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα φαίνεται ότι τα αδικήματα διαφθοράς που διέπραξαν αστυνομικοί αποτελούν ένα μικρό ποσοστό, περίπου 5% για τα έτη 2016, 2019 και 2020, για τα έτη 2017 και 2018 αποτελούν το 10% ενώ το 2021 βλέπουμε μια μεγάλη αύξηση των υποθέσεων με ποσοστό 30% επί του συνόλου των ποινικών διώξεων. Τα προηγούμενα χρόνια η εικόνα που αναδεικνύεται μέσα από τις απολογιστικές εκθέσεις είναι ότι το φαινόμενο της διαφθοράς εντοπίζεται σε χαμηλά επίπεδα μέσα στο αστυνομικό σώμα. Όμως το τελευταίο έτος εμφανίζεται μια διαφορετική εικόνα, η οποία δείχνει ότι το φαινόμενο της διαφθοράς στην αστυνομία είναι υπαρκτό και σε μεγάλο βαθμό.

Στο σημείο αυτό γίνεται ειδική μνεία στην απολογιστική έκθεση της Υ.Ε.Υ.Σ.Α. ότι δόθηκε προτεραιότητα από την υπηρεσία στην διερεύνηση υποθέσεων διαφθοράς όπου εμπλέκονται αστυνομικοί, λιμενικοί και υπάλληλοι του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Τα αδικήματα ήσσονος σημασίας, που δεν χρειαζόταν εξειδικευμένη έρευνα τα διαβίβαζαν σε άλλες αρμόδιες υπηρεσίες. Η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. είναι μια υπηρεσία της ΕΛ.ΑΣ. με συγκεκριμένο ανθρώπινο δυναμικό και πόρους. Μια υπόθεση διαφθοράς για να ερευνηθεί εκτενώς χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό για την έρευνα και συνήθως αρκετό χρόνο λόγω της πολυπλοκότητας και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των αδικημάτων αυτών. Διαβιβάζοντας τα αδικήματα ήσσονος σημασίας σε άλλες υπηρεσίες της ΕΛ.ΑΣ. η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. εξασφάλισε πολύτιμους πόρους για την διερεύνηση σημαντικών υποθέσεων που άπτονται στους λόγους ίδρυσης της. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύχθηκε η πολυδιάσπαση του αντικειμένου της υπηρεσίας και οδήγησε στην εξιχνίαση υποθέσεων και την σύλληψη δραστών όπου συμμετείχαν σε εγκληματικές οργανώσεις¹⁷³. Γεγονός που αποδεικνύεται από τον μεγάλο αριθμό ποινικών διώξεων εις βάρος αστυνομικών για αδικήματα διαφθοράς.

Σαφή εικόνα για την διαφθορά στα σώματα ασφαλείας αποκομίζουμε από την συγκεκριμένη ενότητα στις απολογιστικές εκθέσεις της υπηρεσίας που αφορά αποκλειστικά υποθέσεις διαφθοράς, οι οποίες αποτελούν και το βασικό της καθήκον. Σύμφωνα με τον πίνακα στην συνέχεια, οι καταγγελίες

¹⁷³ Έκθεση Απολογισμού Δ.Ε.Υ., 2021 σελ. 47

που δέχθηκε η υπηρεσία για υποθέσεις διαφθοράς αστυνομικών φαίνεται να μην παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις. Το περιεχόμενο των καταγγελιών αυτών αφορά κυρίως τα αδικήματα της δωροληψίας, απάτης, παραβίασης του νόμου περί αλλοδαπών, παράβασης καθήκοντος κ.α.. Το γεγονός ότι οι καταγγελίες κατά των αστυνομικών είναι περισσότερες από αυτές του υπόλοιπου δημόσιου τομέα, δεν καταδεικνύει ότι και η διαφθορά στο αστυνομικό σώμα είναι σε υψηλότερα επίπεδα. Ο υψηλός αυτός αριθμός οφείλεται στην φύση του επαγγέλματος των αστυνομικών, όπου βρίσκονται καθημερινά ενώπιον προκλήσεων και ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων αυτών του είδους. Ως εκ τούτου εντοπίζεται ένας παράγοντας μεγαλύτερης έκθεσης τους απέναντι σε προκλήσεις. Ακόμη λόγω της φύσης του επαγγέλματος τους αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη καχυποψία από του πολίτες και επομένως να γίνονται καταγγελίες που ενδεχομένως να μην ευσταθούν.

Έτος	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Καταγγελίες κατά αστυνομικών για υποθέσεις διαφθοράς ¹⁷⁴	416	351	316	232	303	374
Καταγγελίες κατά δημοσίων υπαλλήλων για υποθέσεις διαφθοράς	204	208	257	192	148	218

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο είναι η εξελικτική πορεία που είχαν οι υποθέσεις διαφθοράς. Με αυτό νοείται ποιες υποθέσεις από το σύνολο των καταγγελιών για διαφθορά, αρχειοθετήθηκαν, διαβιβάστηκαν σε άλλες υπηρεσίες ή σχηματίστηκε δικογραφία.

Έτος	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Σύνολο καταγγελιών υποθέσεων διαφθοράς ¹⁷⁵	687	626	619	521	555	693
Σχηματισμός δικογραφίας	234	152	156	104	85	103
Διαβίβαση σε αρμόδιες Αρχές	291	288	275	310	337	379
Αρχειοθέτηση	113	98	121	72	67	97

Από τον πίνακα διαπιστώνουμε ότι ο αριθμός των υποθέσεων για τις οποίες τελικά σχηματίζεται δικογραφία από την υπηρεσία φθίνει. Σε αντίθεση όμως με αυτό, οι υποθέσεις όπου διαβιβάζονται σε άλλες αρχές ακολουθεί μια μικρή αλλά σταθερή ανοδική πορεία. Αυτό έρχεται σε

¹⁷⁴ Ο συγκεκριμένος αριθμός είναι υποσύνολο του συνόλου των καταγγελιών που αφορά το αστυνομικό προσωπικό.

¹⁷⁵ Αφορούν αδικήματα διαφθοράς, τόσο στην Αστυνομία, το Λιμενικό και το Πυροσβεστικό Σώμα, όσο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

συνέχεια όσων αναφέραμε προηγουμένως ότι πλέον η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. ασχολείται με υποθέσεις όπου χρίζουν εξειδικευμένης έρευνας και ειδικών γνώσεων. Τα αδικήματα που εντοπίζονται κυρίως στις υποθέσεις διαφθοράς όπως αυτά αποτυπώνονται στις απολογιστικές εκθέσεις είναι συνήθως η σύσταση εγκληματικής οργάνωσης, η δωροληψία, η απάτη, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κ.α.

Έτος	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ποινικές διώξεις που ασκήθηκαν	201	111	85	195	117	112
Εγκληματική Οργάνωση 187 Π.Κ. ¹⁷⁶	0	0	0	5	10	30
Σύσταση Συμμορίας παρ. 5 187 Π.Κ. ¹⁷⁷	14	3	15	0	0	0

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα των απολογιστικών εκθέσεων της υπηρεσίας, φαίνεται να μην υπάρχει στενή σύνδεση της διαφθοράς των αστυνομικών υπαλλήλων με το οργανωμένο έγκλημα μέχρι το έτος 2018. Όμως αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα δεδομένα διεθνών ερευνών, όπου όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα συνεχίζει τις δραστηριότητες του χάριν στις διασυνδέσεις που διατηρεί με τους δημόσιους φορείς και την αστυνομία¹⁷⁸. Από το 2019 και έπειτα εντοπίζεται η σχέση αυτή ανάμεσα στο οργανωμένο έγκλημα και των διεφθαρμένων αστυνομικών υπαλλήλων. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί μέσα από δυο παράγοντες. Αρχικά το 2019 έχουμε την αλλαγή του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπου σύμφωνα με την παρ.2 του 254 Κ.Π.Δ. η χρήση των ειδικών ανακριτικών πράξεων γίνεται μόνο εάν η εξιχνίαση των πράξεων αυτών δεν μπορεί να επιτευχθεί με άλλο τρόπο ή αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις τέλεσης των συγκεκριμένων πράξεων. Επίσης το 2019 έγινε αναδιάρθρωση της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων και αύξηση αρμοδιοτήτων. Η υπηρεσία πλέον όπως αναφέραμε και προηγουμένως ερευνά υποθέσεις που χρίζουν εξειδικευμένη έρευνα. Η εξειδικευμένη έρευνα απαιτεί πολλές φορές και την χρήση των ειδικών ανακριτικών πράξεων. Οι ειδικές ανακριτικές πράξεις, έχουν πάψει πλέον να είναι ειδικές και αποτελούν τον κανόνα στην έρευνα των αξιόποινων πράξεων¹⁷⁹. Δημιουργείται έτσι μια κουλτούρα στην Αστυνομία υπερβολικής χρήσης των ειδικών ανακριτικών πράξεων και κατ' επέκταση του άρθρου 187 Π.Κ. Ιδιαίτερος σημαντικό βοήθημα για την ανάδειξη της ορθής ή κακής χρήσης των ανωτέρω, θα ήταν ένας συγκεντρωτικός πίνακας όλων των υποθέσεων που χειρίστηκε η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. για το αδίκημα του 187 Π.Κ. και θα έδειχνε το αποτέλεσμα της ποινικής διαδικασίας.

¹⁷⁶ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ - Ν. 4619/2019

¹⁷⁷ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ - Π.Δ. 283/1985 ως ίσχυε μέχρι την έναρξη ισχύος του Ν. 4619/2019

¹⁷⁸ Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. σελ.227

¹⁷⁹ Παπαχαλαράμπους, Χ., (2019), Ποινικά Χρονικά Φεβρουάριος 2019, " Δικαιώματα των μερών και ιδεολογικές τους χρήσεις", σελ.3

Για να αναδειχθεί καλύτερα η σχέση μεταξύ διεφθαρμένων αστυνομικών και του οργανωμένου εγκλήματος θα πρέπει να γίνει έρευνα μέσα από την οποία θα προκύψουν συγκεκριμένα στατιστικά δεδομένα. Ο στατιστικός πίνακας που θα προκύψει, θα έχει συγκεντρωτικά όλες τις υποθέσεις όπου αστυνομικοί συμμετείχαν σε εγκληματικές οργανώσεις και ταυτόχρονα θα δείχνει και τα επιπλέον αδικήματα όπου διέπραξαν οι αστυνομικοί. Θα αναδεικνύεται έτσι πόσα από τα εγκλήματα διαφθοράς που διαπράχθηκαν από αστυνομικούς αποσκοπούσαν στην διευκόλυνση των δραστηριοτήτων του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα. Για παράδειγμα το 2021 είχαμε 25 ποινικές διώξεις για παραβίαση του υπηρεσιακού απορρήτου και 47 για την χορήγηση ψευδούς βεβαίωσης¹⁸⁰. Όμως δεν υπάρχει κάποια ανάλυση των ανωτέρω πράξεων με βάση τον λόγο όπου διαπράχθηκαν και εάν αυτές αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά ή σχετίζονται με την δραστηριότητα εγκληματικών οργάνωσεων. Ακόμα και για τις ποινικές διώξεις που ασκήθηκαν στο αστυνομικό προσωπικό για το αδίκημα της δωροληψίας, το οποίο αποτελεί το βασικό αδίκημα επί εγκλημάτων διαφθοράς, δεν υπάρχει κάποια αναφορά ή συσχέτιση των συγκεκριμένων πράξεων με το οργανωμένο έγκλημα. Στα μέχρι τώρα στατιστικά δεδομένα που παρουσιάζει η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. υπάρχει ένας πίνακας με όλα τα αδικήματα που διέπραξαν αστυνομικοί, χωρίς να γίνεται μια πιο συγκεκριμένη ανάδειξη της σχέσης οργανωμένου εγκλήματος και διαφθοράς στην ΕΛ.ΑΣ..

Στο τρίτο μέρος των απολογιστικών εκθέσεων ακολουθεί μια συνοπτική αναφορά των σημαντικότερων υποθέσεων που χειρίστηκε η υπηρεσία ανά έτος. Στο πρώτο τμήμα γίνεται αναφορά στις σημαντικότερες καθ' έτος υποθέσεις διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος. Το τμήμα αυτό αφορά το γενικότερο σύνολο του ευρύτερου δημοσίου τομέα και όχι μόνο των αστυνομικών υπαλλήλων. Στο επόμενο τμήμα παρουσιάζονται οι σημαντικότερες υποθέσεις διαφθοράς στην ΕΛ.ΑΣ. και αναδεικνύονται κυρίως υποθέσεις δωροδοκίας δωροληψίας αστυνομικών υπαλλήλων. Οι συγκεκριμένες υποθέσεις είναι περιορισμένες, λαμβάνοντας υπόψη τη δυσκολία να εντοπιστούν και να αποδειχθούν. Ωστόσο εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι μέσα από όσα αναφέρονται στις εκθέσεις φαίνεται να είναι σημαντικός παράγοντας για την αποκάλυψη υποθέσεων διαφθοράς η συνεργασία της υπηρεσίας με ένα τρίτο άτομο. Το άτομο αυτό είτε είναι θύμα, είτε συμμετέχει με κάποιο τρόπο είτε είναι μάρτυρας διευκολύνει τις έρευνες και την αποτελεσματικότητα της υπηρεσίας. Ως εκ τούτου, η ευαισθητοποίηση των πολιτών και η ενημέρωσή τους για τις επιπτώσεις της διαφθοράς στην κοινωνία, αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Τέλος, στις περισσότερες υποθέσεις όπου γίνεται αναφορά για εξιχνίαση εγκληματικής οργάνωσης με την συμμετοχή αστυνομικών αναδεικνύεται και ο ρόλος τους. Στις υποθέσεις που παρουσιάζονται αναλυτικά στο τρίτο μέρος των απολογιστικών εκθέσεων, οι αστυνομικοί έχουν βασικό ρόλο την παροχή πληροφοριών που θα διευκολύνουν την απρόσκοπτη δράση της οργάνωσης.

Στην επόμενη ενότητα της παρούσης εργασίας θα εξεταστεί μια μελέτη περίπτωσης, η οποία αφορά την εξιχνίαση εγκληματικής οργάνωσης η οποία δραστηριοποιούνταν στην παράνομη έκδοση ελληνικών δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων. Η συγκεκριμένη υπόθεση επιλέχθηκε για δυο κυρίως λόγους. Ο πρώτος είναι η πολυετής δράση της εγκληματικής οργάνωσης και ο δεύτερος η συμμετοχή ως μελών στην οργάνωση διεφθαρμένων αστυνομικών και υπαλλήλων του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Αποτελεί μια χαρακτηριστική υπόθεση όπου αναδεικνύεται η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με την διαφθορά στην αστυνομία και το δημόσιο τομέα. Η έρευνα της συγκεκριμένης υπόθεσης εμφάνιζε κάποιους περιορισμούς ως προς τις πηγές και τα στοιχεία που είχαν ελεύθερη πρόσβαση. Οι πηγές που

¹⁸⁰ Ετήσια απολογιστική έκθεση Υ.Ε.Υ.Σ.Α., 2021, σελ. 55

επιλέχθηκαν ήταν πέρα από την επίσημη αναφορά της Υ.Ε.Υ.Σ.Α., άρθρα από εφημερίδες και άλλα μέσα ενημέρωσης.

5. Μελέτη περίπτωσης

Η υπόθεση ξεκίνησε να ερευνάτε μετά από μια ανώνυμη καταγγελία την Άνοιξη του 2021, όπως επίσημα ανακοινώθηκε. Επίσης στην έρευνα βοήθησε η ένα τυχαίο περιστατικό, όπου αστυνομικοί ενήργησαν τυχαίο έλεγχο σε έναν άνδρα στην περιοχή του Χαλανδρίου. Κατά τον έλεγχο της ταυτοποίησης του ατόμου, το εν λόγω άτομο τους έδειξε δελτίο ταυτότητας με στοιχεία ατόμου από την Ε.Σ.Σ.Δ., πλην όμως το συγκεκριμένο άτομο ήταν γνωστό σε έναν από τους αστυνομικούς. Ο αστυνομικός γνώριζε ότι το άτομο ήταν αλβανικής καταγωγής και συμμετείχε το 2015 σε εγκληματική οργάνωση όπου δραστηριοποιούνταν στην διακίνηση ναρκωτικών¹⁸¹. Ο συνδυασμός των δυο αυτών σήμανε συναγερμό στην Υ.Ε.Υ.Σ.Α. για κύκλωμα όπου έκδιδε πλαστά έγγραφα μέσα στους κόλπους της αστυνομίας.

Το 2021 μετά από πολύμηνη και συστηματική έρευνα της Υ.Ε.Υ.Σ.Α. εξιχνιάστηκε πολυμελής εγκληματική οργάνωση η οποία δραστηριοποιούνταν στην παράνομη έκδοση ελληνικών δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων¹⁸². Η εγκληματική οργάνωση είχε συγκροτηθεί στα μέσα του 2013 και αποτελούνταν κυρίως από Έλληνες, παλλινოსτούντες των χωρών της Ε.Σ.Σ.Δ., αστυνομικούς και λοιπούς δημόσιους υπαλλήλους. Η οργάνωση είχε ιεραρχημένη δομή, με διακριτούς αλλά αλληλένδετους ρόλους των μελών της. Το κάθε μέλος δεν μπορούσε να εφαρμόσει μόνο του το σχέδιο του, καθιστώντας με αυτό τον τρόπο και τα υπόλοιπα μέλη κοινωνούς στον κοινό εγκληματικό σκοπό. Επίσης τα μέλη γνώριζαν ότι με την άσκηση των καθηκόντων τους όπως τους είχαν ανατεθεί από την οργάνωση, συνείσφεραν στην επίτευξη των στόχων της.

Στόχος της εγκληματικής οργάνωσης ήταν η αποκόμιση παράνομου οικονομικού οφέλους μέσω της έκδοσης γνήσιων τυπικά ελληνικών δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων κυρίως σε αλλοδαπούς αλλά και σε ημεδαπούς. Αυτό γινόταν μέσω της χρήσης ψευδών στοιχείων ταυτότητας μη υπαρκτών ατόμων, με την χρήση στοιχείων ομογενών οι οποίοι διέμεναν μόνιμα στο εξωτερικό και είχαν πλήρη αγνοία για την δράση της οργάνωσης, είτε με την χρήση υπαρκτών προσώπων οι οποίοι προηγουμένως είχαν δηλώσει ψευδώς την απώλεια των εγγράφων τους και τέλος με την χρήση των πραγματικών τους στοιχείων ταυτότητας μέσω της παράνομης κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας.

Οι ενδιαφερόμενοι για την έκδοση των συγκεκριμένων, μπορούσαν να εισέρχονται, εξέρχονται και να κινούνται ελεύθερα στην χώρα αλλά και στην Ε.Ε. και χώρες Σενγκεν. Επίσης, απέκρυπταν το ποινικό τους παρελθόν, εκδίδαν άδειες οδήγησης και κατάρτιζαν νέους ή χρησιμοποιούσαν ήδη υπάρχοντες αριθμούς φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.) ή αριθμούς κοινωνικής ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.). Ακόμη είχαν συνάψει συμβόλαια και συμβάσεις εξαπατώντας πολίτες και δημόσιες υπηρεσίες. Ταυτόχρονα όμως εμπόδιζαν τις έρευνες των αστυνομικών αρχών που θα αποσκοπούσαν στον έλεγχο τους αλλά και τον εντοπισμό και την σύλληψη ατόμων που εκκρεμούσαν δικαστικές αποφάσεις

¹⁸¹ <https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/kinonia/plasta-eggrafa-pos-i-el-as-eftase-sta-ichni-tis-egklimatikis-organosis-poio-itan-to-prosopo-quot-kleidi-quot/>

¹⁸² Έκθεση Απολογισμού Δ.Ε.Υ., 2021 σελ. 78

εναντίον τους. Τέλος, είχα προβεί στην σύσταση εταιρειών και επιχειρήσεων οι οποίες δεν είναι πραγματικές και δημιουργήσαν με αυτές τεράστιες ζημιές εις βάρος του ελληνικού δημοσίου.

Την οργάνωση την διηύθυνε 61 χρόνος ημεδαπός ο οποίος έδινε οδηγίες στα υπόλοιπα μέλη της οργάνωσης και συντόνιζε τις ενέργειες τους. Ο ίδιος αναλάμβανε να φέρει σε επαφή τους ενδιαφερόμενους με τα υπόλοιπα μέλη της οργάνωσης, καθόριζε το χρηματικό ποσό που θα έπρεπε να καταβληθεί για την έκδοση αυτών, με αποκλειστικό σκοπό το οικονομικό όφελος όλων των μελών της οργάνωσης. Η καθοδήγηση ήταν χαρακτηριστική, αφού τους προέτρεπε να δηλώνουν διεύθυνση κατοικίας συγκεκριμένης περιοχής όπου στην αρμόδια υπηρεσία έκδοσης των ανωτέρω υπηρετούσε συγκεκριμένος αστυνομικός μέλος της εγκληματικής οργάνωσης. Ένας αστυνομικός, αξιωματικός και διοικητής αστυνομικού τμήματος, ήταν ο συνδετικός κρίκος της εγκληματικής οργάνωσης και των υπόλοιπων διεφθαρμένων αστυνομικών υπαλλήλων. Ο συγκεκριμένος αξιωματικός χρησιμοποιούσε τις εφαρμογές της ΕΛ.ΑΣ. για να εντοπίσει ανθρώπους όπου τα στοιχεία ταυτότητας τους θα χρησιμοποιούνταν για την έκδοση των πλαστών εγγράφων¹⁸³.

Παράλληλα με το ηγετικό στέλεχος της οργάνωσης, δρούσε και ένα 63 χρόνος ημεδαπός, ο οποίος σε συνεργασία με υπαλλήλους δημοτολογίων και ληξιαρχείων, αναζητούσαν την κατάλληλη οικογενειακή μερίδα, κυρίως παλιννοστούντων. Σπανιότερα προέβαιναν από κοινού στην εξαρχής κατάρτιση μερίδων, μέσω της καταχώρησης προσώπων στο Ειδικό Ληξιαρχείο Αθηνών, μετά από εικονικούς γάμους και γεννήσεων στο εξωτερικό με την χρήση πλαστών εγγράφων αλλοδαπών αρχών. Στην συνέχεια, με την χρήση του σχετικού πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης, μετά των παράβολων και φωτογραφιών που του εξασφάλιζε μέλος της οργάνωσης, καθώς και με την παρουσία μάρτυρα μέλος της οργάνωσης, μετέβαιναν στο αρμόδιο αστυνομικό τμήμα για την έκδοση των εγγράφων. Εκεί αρμόδιος αστυνομικός ήταν μέλος της οργάνωσης, ο οποίο παρελάμβανε τα σχετικά δικαιολογητικά και προέβαινε στην παράνομη έκδοση δελτίου ταυτότητας.

Για την υπόθεση ασκήθηκε ποινική δίωξη συνολικά σε 9 αστυνομικούς. Οι αστυνομικοί αυτοί υπηρετούσαν σε διάφορα τμήματα ασφαλείας της Αττικής καθώς και σε Γραφεία έκδοσης διαβατηρίων. Οι ενδιαφερόμενοι δηλώναν διεύθυνση κατοικίας όπου αντιστοιχούσε στον τομέα αρμοδιότητας συγκεκριμένου τμήματος όπου υπηρετούσε αστυνομικός μέλος του κυκλώματος. Οι συγκεκριμένοι αστυνομικοί παραλάμβαναν τα πλαστά πιστοποιητικά και προέβαιναν στην παράνομη έκδοση ταυτοτήτων¹⁸⁴. Στην περίπτωση έκδοσης διαβατηρίου, αποδεχόταν και έστελναν τα πλαστά έγγραφα-δικαιολογητικά στην Διεύθυνση Διαβατηρίων προς έκδοση του διαβατηρίου, κάνοντας ψευδής βεβαίωση ταυτοπροσωπίας. Ο ρόλος των αστυνομικών ήταν καθοριστικός διότι με την αποδοχή των πλαστών δικαιολογητικών από αυτούς ήταν καθοριστική για την έκδοση της ταυτότητας ή του διαβατηρίου.

Το κόστος για την έκδοση αυτών ξεκινούσε από τα 4.000 ευρώ και ανερχόταν ως τα 30.000 ευρώ ανάλογα την δυσκολία έκδοσης της ταυτότητας ή του διαβατηρίου. Το συνολικό οικονομικό όφελος που αποκόμισε η οργάνωση όπως υπολογίζεται και αναφέρεται στην έκθεση της Υ.Ε.Υ.Σ.Α.

¹⁸³<https://www.ethnos.gr/greece/article/185473/posdroysetokyklomametaplastapistopoihtikaioiepiorkoiastynomi-koieixanstopelatalogiopoinikoyshtarifa>

¹⁸⁴<https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/kinonia/plasta-eggrafa-pos-i-el-as-eftase-sta-ichni-tis-egklimatikis-organosis-poio-itan-to-prosopo-quot-kleidi-quot/>

ανέρχεται στα 5.000.000 ευρώ¹⁸⁵. Τα μεγάλα αυτά οικονομικά οφέλη που αποκόμιζε η εγκληματική οργάνωση βοήθησαν στην ανάπτυξη του κυκλώματος στην Αττική αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Επίσης η πολυετής της δράση, όπως γνωρίζουμε από το 2013, σε συνδυασμό της δράσης μελών της εγκληματικής οργάνωσης τόσο στα ληξιαρχεία όσο και στην αστυνομία, δημιούργησε την αίσθηση μιας καλά οργανωμένης δραστηριότητας η οποία θα ήταν αδύνατη να εντοπιστεί και να διωχθεί. Το κλίμα ατιμωρησίας μεταξύ των μελών της δημιούργησε ένα θετικό κλίμα στην περαιτέρω ανάπτυξη της εγκληματικής της δραστηριότητας.

Συνολικά για την υπόθεση αυτή συνελήφθησαν 20 άτομα εκ των οποίων οι 9 ήταν αστυνομικοί για τα αδικήματα της εγκληματικής οργάνωσης, δωροδοκίας και δωροληψίας υπαλλήλου, παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου κ.α. Πέραν των συλληφθέντων ταυτοποιήθηκε η δράση άλλων 195 ατόμων, από τους οποίους οι 24 είναι αστυνομικοί. Χαρακτηριστική περίπτωση μεταξύ των κακοποιών που εκμεταλλεύτηκαν την δράση της εγκληματικής οργάνωσης ήταν 37 χρόνος, αλβανικής καταγωγής, ο οποίος δολοφονήθηκε σε βενζινάδικο στην Νίκαια και κατηγορείτο για ανθρωποκτονία και συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση¹⁸⁶.

Τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν για την αποφυγή τέτοιων φαινομένων εντός της ΕΛ.ΑΣ. μπορεί να αναδειχθεί σε τρία επίπεδα τα οποία αναδεικνύονται μέσα από τις συστάσεις της GRECO. Αρχικά θα πρέπει να γίνει μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση κινδύνου των επιρρεπών στην διαφθορά υπηρεσιών και δραστηριοτήτων της ΕΛ.ΑΣ. Με τον τρόπο αυτό θα εντοπιστούν τα προβλήματα και οι αναδυόμενες τάσεις και με τα δεδομένα που θα προκύψουν, θα χρησιμοποιηθούν για τον προληπτικό σχεδιασμό μιας στρατηγικής κατά της διαφθοράς στην αστυνομία¹⁸⁷.

Έπειτα θα πρέπει να γίνει αναθεώρηση του κώδικα δεοντολογίας για την αστυνομία 'ώστε να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες προκλήσεις της αστυνόμευσης και να συμπεριληφθούν λεπτομερείς οδηγίες σε θέματα ακεραιότητας. Η επαγγελματική κατάρτιση των αστυνομικών (αρχική και κατά την διάρκεια) σε ζητήματα δεοντολογίας θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψιν τα ιδιαίτερα καθήκοντα τους και τα ευαίσθητα σημεία τους, έχοντας εστίαση στην καθημερινή πρακτική¹⁸⁸. Μέσα από αυτή την διαδικασία αυτή το προσωπικό θα διδάσκεται θέματα ηθικής και ακεραιότητας, θα ευαισθητοποιείται σε θέματα διαφθοράς και θα περιορίζεται με αυτό τον τρόπο η κουλτούρα ανοχής σε φαινόμενα διαφθοράς.

Ακόμη η επιλογή του προσωπικού όπου θα υπηρετήσει στις συγκεκριμένες υπηρεσίες θα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένα κριτήρια. Το προσωπικό αυτό θα πρέπει να μην έχει στο παρελθόν πειθαρχικά παραπτώματα όπου επιδεικνύουν έλλειψη ηθικής και ακεραιότητας καθώς επίσης να μην έχουν τελέσει ποινικά αδικήματα. Τέλος, το προσωπικό που υπηρετεί θα πρέπει να εναλλάσσεται ανά συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα¹⁸⁹, ώστε να αποφεύγονται μακροχρόνιες σχέσεις με παραβατικά άτομα και δημιουργία υποκουλτούρας.

¹⁸⁵ <https://www.enimerotiko.gr/ellada/astynomikoi-se-kykloma-ekdosis-plaston-eggrafon-poyloysan-diavatiria-kai-taytotites-eos-40-000-eyro/>

¹⁸⁶ "Η Καθημερινή" στο <https://www.kathimerini.gr/society/561611131/plasta-eggrafa-se-skliroys-kakopoiouys-pos-droyse-to-kykloma-epiorkon-astynomikon/>

¹⁸⁷ GRECO, 5th Evaluation Report Greece, 2022. σελ. 42

¹⁸⁸ GRECO, 5th Evaluation Report Greece, 2022. σελ. 44

¹⁸⁹ GRECO, 5th Evaluation Report Greece, 2022. σελ. 47

6. Απολογισμός για την Υ.Ε.Υ.Σ.Α.

Μέσα από την αξιολόγηση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της συγκεκριμένης υπηρεσίας και των ετήσιων απολογιστικών εκθέσεων που δημοσιεύονται, μπορούμε να οδηγηθούμε σε ορισμένα συμπεράσματα.

Η υπηρεσία αυτή από την ίδρυση της και ως σήμερα έχει δημιουργήσει ένα θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία. Μέσα από το έργο της έχει συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση του φαινομένου της διαφθοράς και στην ανάδειξη του ως προβλήματος που υπάρχει και χρίζει αντιμετώπισης. Οι επιτυχίες που έχει σημειώσει σε όλο αυτό το διάστημα είναι αρκετές και για αυτό απολαμβάνει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Αυτό γίνεται ευκόλως αντιληπτό εάν αναλογιστεί κάποιος τον μεγάλο αριθμό καταγγελιών που δέχεται κάθε έτος. Επίσης η εκτέλεση του βασικού της καθήκοντος, της σύλληψης διεφθαρμένων αστυνομικών και υπαλλήλων του ευρύτερου δημοσίου τομέα, αυξάνει την εμπιστοσύνη των πολιτών στην Αστυνομία και βελτιώνει σταδιακά το κύρος της. Η εποπτεία της υπηρεσίας αυτής από ανώτατο εισαγγελέα είναι επίσης ένα στοιχείο που διασφαλίζει ότι η υπηρεσία θα λειτουργεί πάντα στα πλαίσια της νομιμότητας. Ένα σημαντικό στοιχείο επίσης είναι ο τρόπος επιλογής των στελεχών της υπηρεσίας καθώς και η εναλλαγή του προσωπικού μετά από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Όμως πέρα από τα θετικά στοιχεία της συγκεκριμένης υπηρεσίας, δημιουργούνται και κάποιοι προβληματισμοί οι οποίοι πρέπει να αναφερθούν. Ο πρώτος προβληματισμός έχει να κάνει με το γεγονός ότι αστυνομικοί θα πρέπει να ελέγξουν αστυνομικούς. Αυτό φαντάζει ιδιαίτερος προβληματικό στις περιπτώσεις όπου αστυνομικός της υπηρεσίας θα χρειαστεί να ελέγξει αστυνομικό που ήδη γνωρίζει και λόγω των συναισθηματικών του δεσμών με αυτόν να λειτουργήσει μεροληπτικά. Επίσης το γεγονός ότι η υπηρεσία εποπτεύεται από εισαγγελέα, δεν μπορεί να αποτρέψει το συγκεκριμένο γεγονός, δηλαδή την ταύτιση ελεγκτή και ελεγχόμενου¹⁹⁰. Ιδίως εάν αναλογιστούμε ότι σε πολλές περιπτώσεις ο εισαγγελέας δεν είναι ο πρώτος που λαμβάνει γνώση λόγο της προανάκρισης. Επομένως μέσω της διακριτικής ευχέρειας που απολαμβάνουν οι αστυνομικοί, μπορούν να επηρεάσουν την πορεία της υπόθεσης. Η GRECO στη 5η έκθεση αξιολόγησης της Ελλάδας συνιστά αρχικά να εισαχθούν πρόσθετες διασφαλίσεις για την παροχή ανεξάρτητης και αποτελεσματικής διερεύνησης των καταγγελιών κατά αστυνομικών με ένα επαρκές επίπεδο διαφάνειας προς το κοινό και έπειτα να δημιουργηθεί ένα σύστημα παρακολούθησης των δημόσιων καταγγελιών¹⁹¹.

Ένα σημαντικό κομμάτι που θα πρέπει να σταθούμε είναι και η επικάλυψη αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε άλλους φορείς ή υπηρεσίες. Δεν είναι καθόλου απίθανο να ερευνά η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. ένα εγκληματικό δίκτυο αρμοδιότητας της και ταυτόχρονα να υπάρχει παράλληλη έρευνα από άλλη υπηρεσία της ΕΛ.ΑΣ. ή την Εθνική Αρχή Διαφάνειας. Επομένως κρίνεται αναγκαίο ένα συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο που θα οριοθετεί ξεκάθαρα τα καθήκοντα της κάθε αρχής ή υπηρεσίας.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. ιδρύθηκε το 1999 για την καταπολέμηση του φαινομένου της διαφθοράς στην ΕΛ.ΑΣ. Το παράδοξο που συμβαίνει και φαίνεται μέσα από τις απολογιστικές της εκθέσεις είναι ότι μόλις από το 2016 υπάρχει σαφή εικόνα των καταγγελιών, των ποινικών διώξεων και συλλήψεων που έγιναν για υποθέσεις διαφθοράς. Μέχρι τότε η υπηρεσία

¹⁹⁰ Βιδάλη, Σ. (2007). Έλεγχος του Εγκλήματος και Δημόσια Αστυνομία. σελ.893

¹⁹¹ GRECO, 5th Evaluation Report Greece, 2022. σελ. 57. Διαθέσιμο στο <https://rm.coe.int/0900001680a5a148>

εμφάνιζε γενικά στατιστικά δεδομένα απόδοσης που ομοιάζουν με την άποψη όπου εμφανίζουμε έργο για να δείξουμε ότι είμαστε αναγκαίοι να υπάρχουμε. Επιπλέον απουσιάζει τελείως η δικαστική εξέλιξη των υποθέσεων αυτών, γεγονός που θα μας έδειχνε εάν τελικά οι διεφθαρμένοι υπάλληλοι έχουν κριθεί ένοχοι στο ακροατήριο. Αυτό θα μας έδειχνε και την αποτελεσματικότητα της Υπηρεσίας στην δίωξη των εγκληματιών διαφθοράς.

Ακόμη μέσα από τις απολογιστικές της εκθέσεις φαίνεται ότι το φαινόμενο της διαφθοράς στην Ελλάδα κατά πλειοψηφία αποτελεί μεμονωμένο φαινόμενο και προσομοιάζει με την θεωρία των "σάπιων μήλων". Δεδομένου ότι στις ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις της Υ.Ε.Υ.Σ.Α., η πλειοψηφία των υποθέσεων για αδικήματα διαφθοράς των αστυνομικών παρουσιάζονται ως μεμονωμένες πράξεις χωρίς συνεχή δράση.

Η περίπτωση μελέτης που έγινε αναφορά στην εργασία αυτή, αποτελεί μέχρι στιγμής την μεγαλύτερη υπόθεση διαφθοράς που εξιχνιάστηκε από την υπηρεσία. Είναι από τις λίγες περιπτώσεις όπου αναδείχθηκε η συμβιωτική σχέση οργανωμένου εγκλήματος και διαφθοράς στην Ελλάδα από την συγκεκριμένη υπηρεσία. Επίσης αναδείχθηκε ότι το φαινόμενο της διαφθοράς στην Αστυνομία είναι υπαρκτό και λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις, μιας και η συγκεκριμένη εγκληματική οργάνωση δραστηριοποιούνταν από το 2013 χωρίς να γίνει αντιληπτή.

Επιπλέον, το σύνολο των υποθέσεων που χειρίζεται η Υ.Ε.Υ.Σ.Α. είναι μετά από καταγγελία ενός τρίτου. Δεδομένο που δείχνει την άμεση εξάρτηση που έχει η υπηρεσία από τους πολίτες και την ανάγκη διαφύλαξης του κύρους και της αξιοπιστίας της. Εάν οι πολίτες πάψουν να εμπιστεύονται την υπηρεσία, τότε θα χαθεί το βασικότερο της όπλο για την εκτέλεση των καθηκόντων της. Η GRECO στην έκθεση της συνιστά συγκεκριμένες προτάσεις για την διαφύλαξη των μαρτύρων. Συγκεκριμένα, συνιστά την ενίσχυση της προστασίας των πληροφοριοδοτών τόσο εκτός αλλά κυρίως εντός της αστυνομίας καθώς και στην λήψη όλων των μέτρων που είναι απαραίτητα για την διαλεύκανση μιας καταγγελίας διαφθοράς¹⁹².

Επίσης θα πρέπει να διερευνηθεί εάν οι πόροι της συγκεκριμένης υπηρεσίας είναι αρκετοί έτσι ώστε να μπορούν να εκλεχθούν επαρκώς όλες οι καταγγελίες που περιέρχονται στην υπηρεσία τους. Διότι υπάρχει ο κίνδυνος λόγω του φόρτου εργασίας και της πίεσης για αποτελέσματα, να μην ελέγχονται διεξοδικά κάποιες καταγγελίες. Με την υλοποίηση της σύστασης της GRECO όπως αναφέραμε προηγούμενος για τον έλεγχο των καταγγελιών, αυτό θα μπορέσει να εξακριβωθεί και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε να γίνεται ορθή και ενδεδειγμένη έρευνα των καταγγελιών.

---

¹⁹² GRECO, 5th Evaluation Report Greece, 2022. σελ. 61. Διαθέσιμο στο <https://rm.coe.int/0900001680a5a148>

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως έγινε αντιληπτό από τα ανωτέρω κεφάλαια, η διαφθορά είναι ένα φαινόμενο το οποίο δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί εύκολα. Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας και η εξάπλωση της σε διάφορους τομείς του δημοσίου φαντάζει ιδιαίτερος προβληματική. Πόσο μάλλον όταν αυτή έχει εισχωρήσει στα Σώματα Ασφαλείας, τα οποία έχουν ως βασικό καθήκον την διαφύλαξη των δικαιωμάτων των πολιτών. Όταν αυτοί που είναι αρμόδιοι να εφαρμόσουν τον νόμο, τον παραβαίνουν, τότε δημιουργούνται ρωγμές στην εμπιστοσύνη των πολιτών προς την Αστυνομία αλλά και το κράτος.

Αν και τα αίτια της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας δεν είναι συγκεκριμένα όπως σε άλλες περιπτώσεις εγκληματικών δραστηριοτήτων, ωστόσο μπορούμε να εντοπίζουμε κάποιους παράγοντες οι οποίοι βοηθούν στην αύξηση του φαινομένου της διαφθοράς. Οι παράγοντες αυτοί έχουν να κάνουν με την εκπαίδευση, την μισθοδοσία, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αλλά και στην κουλτούρα που δημιουργείται μέσα στο σώμα της Αστυνομίας¹⁹³.

Η πολιτεία θα πρέπει να δείξει πραγματικό ενδιαφέρον έτσι ώστε το φαινόμενο της διαφθοράς στα Σώματα Ασφαλείας να περιοριστεί, μειώνοντας τους παράγοντες που την προκαλούν. Βέβαια η διαφθορά είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που απαντάτε σε όλη την κοινωνία και για αυτό θα πρέπει να αντιμετωπισθεί στο σύνολο της κοινωνίας και όχι αποσπασματικά ανά επαγγελματική κατηγορία. Επομένως το πρώτο κρίσιμο βήμα για την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών για τους κινδύνους που ενέχει η διαφθορά. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να αποφευχθεί μακροπρόθεσμα ο φαύλος κύκλος παρανομίας και της διαφθοράς.

Για να επιτευχθεί η πλήρης εξάλειψη του φαινομένου της διαφθοράς στα σώματα ασφαλείας χρειάζεται ισχυρή πολιτική βούληση. Όπως έχει δείξει η ιστορία, τα κράτη όπου είχαν ισχυρούς πολιτικούς ηγέτες πέτυχαν την καταπολέμηση του φαινομένου της διαφθοράς. Οι συγκεκριμένοι δεσμευτήκαν και προχώρησαν στην ριζική αλλαγή του θεσμού της Αστυνομίας, έρχονται αντιμέτωποι με συμφέροντα των ομάδων όπου κατείχαν την εξουσία τότε.

---

¹⁹³ Williams, H. (2002). Core factors of Police Corruption across the World. σελ. 86

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αντωνόπουλος, Α. Γ. & Παπανικολάου, Γ. (2016). «Καπιταλισμός Χωρίς Άδεια: η ελληνική περίπτωση». Στο Μ. Γασπαρινάτου, (Επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης: τιμητικός τόμος για τον Νέστορα Κουράκη (σσ.955-976). Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). Λευκά κολάρα και οικονομικό έγκλημα, Δίκαιο και Οικονομία. Αθήνα: Σάκκουλας.

Βιδάλη, Σ. (2007). Έλεγχος του Εγκλήματος και Δημόσια Αστυνομία. Τομές και συνέχειες στην Αντεγκληματική Πολιτική. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Βιδάλη, Σ., Η πολιτική διαφθορά ως έγκλημα, Το Βήμα, 24-11-2008, (<https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/i-politiki-diafthora-ws-egklima/>), τελευταία επίσκεψη: 21-04-2021

Βιδάλη, Σ. (2012). Αστυνομία. Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. & Κουλούρης, Ν. (2012). Αποκλίνουσα συμπεριφορά και ποινικό φαινόμενο. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. (2017). Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Βιδάλη Σ., «Όψεις της ανάκρισης σε υποθέσεις εγκλημάτων των ισχυρών και οργανωμένου εγκλήματος» στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης και Χ. Παπαχαράλαμπος «Εγκλήματα των ισχυρών, διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα», Ε.Α.Π. 2019,

Γασπαρινάτου, Μ. (2019). Πολιτική διαφθορά και χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης και Χ. Παπαχαράλαμπος (επιμ.), Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα (σσ. 157-183). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Δασκαλάκης, Η. (1985). Η εγκληματολογία της κοινωνικής αντίδρασης. Παραδόσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας

Καλλίρης, Κ., «Ο διαβρωτικός ρόλος της διαφθοράς σε περιόδους θεσμικής κρίσης», σε Γασπαρινάτου, Μ. (επιμ.), Έγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Νέστορα Κουράκη. Α΄ Τόμος, Σάκκουλα, Αθήνα, 2016.

Καλλίρης, Κ. (2018). **Οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά. Διδακτορική διατριβή.** [Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών \(ΕΚΠΑ\).](http://hdl.handle.net/10442/hedi/44353) Διαθεσιμο στο: <http://hdl.handle.net/10442/hedi/44353>

Καρύδης, Β. (2010). Όψεις κοινωνικού ελέγχου στην Ελλάδα: Ηθικοί πανικοί, Ποινική Δικαιοσύνη. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Καρύδης, Β. και Βασιλαντωνοπούλου, Β., Η εγκληματικότητα του λευκού κολάρου και η μηχανή της διαφθοράς, Χρόνος, τεύχος 20, 2014, διαθέσιμο στο: (<http://www.chronosmag.eu/index.php/es-slpl-gl-1-l-efth.html>), τελευταία επίσκεψη: 19-06-2021.

Κουράκης, Ν. (2002), «Η διαφθορά ως πρόβλημα της ελληνικής αντεγκληματικής πολιτικής», σε Ποινικός Λόγος 1/2002 ,σ.1-4.

Κοσμάτος, Κ. & Λαμπάκης, Χρ. (2019), «Εστίες διαφθοράς στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης», σε Βιδάλη, Σ., Κουλούρης, Ν., Παπαχαραλάμπους, Χ., (επιμ), Εγκλήματα των ισχυρών: Οικονομικό, οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά, Εκδόσεις ΕΑΠ, σελ.185-212

Κωνσταντινοπούλου, Ε. (2020). Ένα επιλήψιμο ταξίδι – η τελευταία τροποποίηση του ΠΚ για το έγκλημα της τρομοκρατίας. Crime Times, [Online] Διαθέσιμο στο: <https://www.crimetimes.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%20%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%BB%CE%AE%CF%88%CE%B9%CE%BC%CE%BF-%20%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B4%CE%B9-%CE%B7-%20%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%20%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80/>

Λίβος, Ν. (2000). Οργανωμένο Έγκλημα: Έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισης του. Στο: Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου. Πρακτικά του Ζ Πανελληνίου Συνεδρίου (σσ. 17-67). Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας

Μπιτζιλέκης, Ν., «Η διαφθορά ως νομικό και πολιτικό πρόβλημα», σε Πιτσελά Αγγ. (επιμ.), Εγκληματολογικές Αναζητήσεις: Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Στέργιο Αλεξιάδη, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2010

Παπαχαραλάμπους, Χ., (2019), Ποινικά Χρονικά Φεβρουάριος 2019, ” Δικαιώματα των μερών και ιδεολογικές τους χρήσεις”.

Πανουσης, Ι. (2018). In dubio pro libertate (Εν αμφιβολία υπέρ της ελευθερίας). Στο Βιδάλη, Σ. (επιμ.) Αστυνομία και Αριστερά. Επτά κείμενα για μια προοδευτική μεταρρύθμιση. (σσ.111-141). Αθήνα: νήσος | Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς

Πανούσης, Γ., Διαφθορά και εξουσία, Η Καθημερινή, 04-10-2015, διαθέσιμο στο: (<https://www.kathimerini.gr/opinion/833510/diafthora-kai-exoysia/>), τελευταία επίσκεψη: 22-04-2021.

Ράικος, Δ., Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά από τη σκοπιά του Διοικητικού Δικαίου, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006

Ριζάβα, Φ. (2012). Οργανωμένο έγκλημα θεωρητική προσέγγιση κατ’ άρθρον ερμηνεία νομολογιακή προσέγγιση. Αθήνα: Νομική βιβλιοθήκη

Σπυράκη, Χ. & Σπυράκης, Γ., Η διαφθορά στο δημόσιο τομέα: ζητήματα ορισμού και ταξινόμησης, Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης, 17/2011, διαθέσιμο στο: (https://www.researchgate.net/publication/283223196_E_diaphthora_sto_demosio_tomea_zetemata_orismou_kai_taxinomeses),

Σταμούλη, Ε. (2015). Πολιτικές Ασφαλείας στην Ελλάδα σε σχέση με το οργανωμένο έγκλημα και την Τρομοκρατία και οι συνέπειες τους στην αντεγκληματική πολιτική. Διδακτορική Διατριβή. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Διαθέσιμο στο: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/36625>

Σταμούλη, Ε. (2016). Οργανωμένο έγκλημα και οικονομική κρίση: τάσεις και μεταβολές. Στο: Γασπαρινάτου, Μ. (επιμ.), Έγκλημα και Ποινική Καταστολή σε εποχή ΚρίσηςΤιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Νέστορα Κουράκη. Α.Ν. Σάκκουλας, σελ. 1194-1230.

Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. Στο Βιδάλη, Σ., Κουλούρης, Ν., Παπαχαλαράμπους, Χ., Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Φλωρίδης, Β., Το διεθνές νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς, με ιδιαίτερη έμφαση στη θεσμική θωράκιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ποινική Δικαιοσύνη, 2/2007

Χλούπης, Γ. (2019). Το θεσμικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης, Χ. Παπαχαλαράμπους, (Επιμ.), Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα (σσ. 279-303) Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Albrecht, J. (2017). Police Brutality, Misconduct and Corruption Criminological Explanations and Policy Implications. New York: Springer

Bayley, D., Perito, R. (2011). Police Corruption. What past scandals teach about current challenges. United States Institute of Peace. Ανακτήθηκε από: <https://www.usip.org/publications/2011/11/police-corruption>

Bezlov, T., Gounev, Ph. (2012), «Organised Crime, corruption and public bodies», in Gunev, Ph., Ruggiero, V. (2012), Corruption and organised Crime in Europe. Illegal Partnership, London and New York: Routledge, Talyor and Francis Group.

Benson, B. (2008). Analysing police corruption and possible causes. Southern African Journal of Criminology. (3) (σσ. 68-78). Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/266327005_ANALYSING_POLICE_CORRUPTION_AND_POSSIBLE_CAUSES

Blackburn, K., Neanidis, K.C. & Rana, M.P. (2017). A theory of organized crime, corruption and economic growth. Econ. Theory Bull 5, (σσ. 227–245). Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1007/s40505-017-0116-5>

Bronnit, S. & Stenning, P. (2011) Understanding Discretion in Modern Policing. Criminal Law Journal, 35, (6) σσ. (319-332). Ανακτήθηκε από: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2611449

Cressey, D (1969). Theft of the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America. USA and London: Transaction Publishers

Chambliss, W. (1978). On the Take: From Petty Crooks to Presidents. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.

Della Porta, D., Vanucci, A. (2012). "Organized Crime and Corruption: Mafias as Enforcers in the Market for Corrupt Exchange". The hidden Order of Corruption, Ashgate.

Dzhekova R., Gounev P., Bezlov T. (2013). Countering Police Corruption: European Perspectives. CENTER FOR THE STUDY OF DEMOCRACY. Ανακτήθηκε από: https://www.files.ethz.ch/isn/173386/Report_European_police_corruption_EN.pdf

Gounev, P., Bezlov, T. (2010). Examining the links between organised crime and corruption. Εκδόθηκε από: Center for the Study of Democracy Διαθέσιμο στο https://csd.bg/fileadmin/user_upload/publications_library/files/20428.pdf

GRECO, FIFTH EVALUATION ROUND, Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies. Evaluation Report Greece, 2022. Διαθέσιμο στο <https://rm.coe.int/0900001680a5a148>

Harms B., «Holding Public Officials Accountable in the International Realm: A New Multi-Layered Strategy to Combat Corruption», Cornell International Law Journal: Vol. 33: Iss. 1, Article 4, σελ. 164

Hirschfeld, K. (2015). Gangster states: organized crime, kleptocracy and political collapse. USA: Palgrave Macmillan

Levi M., Lord N., «Links Between corruption and Organised Crime and Research Gaps», σε Levi. M., Lord N., «Non-State Actors in Asset Recovery» Ιούνιος 2011, διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/266078495_Links_between_Corruption_and_Organised_Crime_and_Research_Gaps

Morselli C., (2009), Inside Criminal Networks, Springer, New York, NY

Nowacki, J. & Spencer, T. (2019). Police discretion, organizational characteristics, and traffic stops: An analysis of racial disparity in illinois. International Journal of Police Science & Management. 21 (1), (σσ. 4–16). Ανακτήθηκε από: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461355719832617>

O.H.E. (2011). Handbook on police accountability, oversight and integrity. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime. Ανακτήθηκε από: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_police_Accountability_Oversight_and_Integrity.pdf

Paoli, L., & Vander Beken, T. (2014). Organized Crime. A Contested Concept. In: Paoli, L., (ed). The Oxford Handbook of Organised Crime. United Kingdom: Oxford University Press

Ruggiero, V. (2012). Introduction: the organization of crime. In: Gunev, Ph. Ruggiero V. (2012). Corruption and organized Crime in Europe. Illegal Partnership. London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group, pp 3-14.

Ruggiero, V. (2017). Dirty Money. On Financial Delinquency. Oxford: Oxford University Press

Šumi, R., Laličić, L. (2015). Risk analysis of corruption within law enforcement. Belgrade, Council of Europe.

UNCOC (2004), United Nations Convention Against Corruption, New York: UNODC, http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

Williams, H. (2002). Core factors of Police Corruption across the World. Forum on crime and Society. 1 (2), (σσ. 85-99). Ανακτήθηκε από: https://www.unodc.org/documents/treaties/publications/core_factors.pdf

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ν. 2713/1999 ΦΕΚ 89/Α/30-4-1999

Ν. 2935/2001 - ΦΕΚ 162/Α/19-7-2001

Ν. 3983/2011 ΦΕΚ Α΄ 144/17.06.2011

Ν. 4249/2014 ΦΕΚ Α 73/24-3-2014

Π.Δ. 65/2019 ΦΕΚ Α 113/2019

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.